

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 3/4 (59/60).

31. jaanuaril 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas . . . . . Mk. 800.—
 poole aastas . . . . . „ 400.—
 weerand aastas . . . . . „ 200.—
 Üksik number maksab Mk. 18.—
 Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetuse ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/1 lehek. Mk. 3000.—   1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 „   „ 1500.—   1/8 „   „ 400.—
 1/3 „   „ 1000.—   1/16 „   „ 200.—
 1/32 lehek. Mk. 100.—
 Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmise 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Sisu: 1) Prof. Dr. Stier-Somlo, Politsei- ja õiguslikriik. 2) E. Kübarsepp, Keelte seadustest. 3) E. Maddison, „My house is my castle“. 4) H. Salaw, 10 aast. monodafthloskoopia alal. 5) M. Viit, Hüpnosis kiritegude jälgimise teenistuses. 6) K. Witzfeldt, Tõivil-õigus. 7) Kirjadedest loimetusele. 8) Ametlik osa. 9) Küsimused ja loismised. 10) Nimesugust: a) E. Engelbrecht, Kiritegijate tagaajamine ja b) Dr. Grossi järele, Tunnistajate teletustest.

Politsei- ja õiguslikriik.

„E. Politseilehe“ kaastööline Kölni ülikooli professor Dr. Stier-Somlo.

(4. järg.)

III. Saksa maa 19. aastafaja lõpul.

Sel selginemise ajajärgul saavad saksa tolleaegses mõtteteaduses kaks põhimõtet maksimuse. Üks neist on, et riik ise ei saa walt inimeste loomusest tärkida ja enesest teatavat elawat organismi kujutada. Teine, et riiki selle järgi hinnata tuleb, kui võrd ta oma liigetele kasulik olla suudab. Preisimaal läks Friedrich Suurel korda nende mõtetele kuiwa kohustetäitmise ilmet anda.

Siin nihkus waimline ja poliitiline liikumine jällegi äärmusesse. See rahwa jõudude ülemäärane pingutus, mida riik ja walgustud isewalitus (absolutism) rahwalt nõudis, ei tekitand üksi sisemist wastolu, waid ka püüdmist kõiki seda pealetükkiwat eestkostmist enesest ära raputada. Kuigi welda ei wõi, et see liikumine tarwilises ulatuses sündinud ja masseliseks kujunenud oleks — oli ta siiski olemas. Kui see selgitud despotia ühes oma ametkonnaga ühiskonna majand. alalid reguleeris ja põllutööle, tööstusele ja kaubandusele kõige paremaid metoode ettekirjutas, siis sündis see üldise heakäekäigu, kui riigi eesmärgi, lipu all, mis alaliselt wäljafannatamataks muutus, ükisku isiku eraelu peale mõjuawaldamiseks, riigi poolt kujunes. Nüüd 19 aastafaja lõpul, selgitamise ajajärgul mõ-

SHOKOLAADI JA KOMPWEKITEHAS
K. DETERT & K^o
 Tallinn, S. Batareit. 12. Kõne nr. 22-43
 Kõige peenemaltsemad shokol.
 ja Monpansje „Kodumaa“.

jul nõuti wastuõksa riigi tegemise kõige suuremat piiramist. Uus riigi eesmärk saab ülesseatud, — nimelt õigusekaitsmise eesmärk. Sellest järelbus, et avaliku võimu ja isiku wahekorrad seaduste poolt kindlaks määratud peawad saama. Mündi isegi kaugemale ja kujutati riiki ehk õigem sooviti näha ainult kui õiguste tele maksmust muretsemat asutust.

Selle põhimõtte määras kuulus mõtte-teadlane Immanuel Kant kindlaks, tähendades, et igaüks oma loomuliku wabadust tegemises niivõrd piirama peab, kui võrd see teiste samasuguseid wabadusi ei halwa. Sel alusel püüti „juriidilise kodanikkude ühingu“ idee, mis suguse riiki olema pidi, oli loodusõiguse mõjul tarkanud ja liig ühekülgne, kuid isewalitsejalise eestkostmise wastandina täitsa arusaadaw.

See õpetus riigieesmärgist, kui õigusekaitsesest omas riigi arenemise ja ülesannete suhtes tol ajal õige kujuka ilme. Sarnast riiki, kes üffikute tahteawalduste üle walitsema, et kõikide õigusi kaitsma pidi, nimetati juba tol ajal õiguslikeks riigiks. Walgustatud absolutismi ajal olid otsustarkohajus ja hädapärarõus hiiüdsõnadena makswad, kuid mitte kui õiguslike elementid. See kõik pidi aga niüüd muutuma. Waremalt ei pääsenud tundelised tegurid mõjuwusele. Kõik oli rationaliseeritud. Püüti kõikide heakäekäiku teostada, kuid üffikule ei jäetud vähematti wabadust oma tulewikku ja eluwiise kui ka suhesid üldisusega ära määrata. Mitte ainult avaliku, waid ka eraelule pandi riigi poolt päätised pähe, tihti küll heatahtlikult, kuid wasitult. Oli lause maksew: kõik sünnib rahwa tarwis, kuid mitte rahwa kaudu. Ei mõistetud seda wastolu, et rahwahulkadele, kes nüriwast ja neile teadmatast olukorrast wabandada püüdsid, just selle selatuste ja walgustuse alusel igasuguste arwamistega esinemine keelatud oli. Wäga terawalt astus sel puhul Wilhelm v. Humboldt omas raamatuis (riigi wõimupiiridest) isiklike eraelu alade latenemise ja wabastamise eest wälja.

Praegu ollakse sellega päri, et riigi tegemust ainult õigusmõistmisega piirata ei saa. Kuid sel ajal, kus igasugu eluawaldused koormawate ettekirjutustega normeeriti, oli sarnane äärmine riigiwõimu piiramise püüü arusaadaw. Sealjuures unus-

tati aga, et riik mitte ainult õiguskaitses asutus olla ei wõi, ja et firiku lahutuse tõttu, kes rohkem kui 1000 aasta jookkul rahwahulkade waimlise ja kombelise tõstmise eest hoolt kandnud, osa neist humansetest ülesannetest riigile üleminema peawad, niivõrd, kui nad üldse lahendatawad on. Meie peame tähendama, et tol ajal kindlaks määratud riigi eesmärk, kui õiguste korraldaja ja kaitsja, küllaldaselt uue aja riigile ei wasta ning walitsemise ülesannete hulka peaksid ka heakäekäigu ja kultuura eesmärgid kuuluma ja nende teostamisele peaks riik kõigiti kaasa aitama.

Edaspidisel õiguslike riigikorra arenemisel Saksamaal peame kahtlemata prantsuse põhiseaduslike arenemise mõju konstateerima, mis üffikutes põhiseaduslike aktides, nagu need 1818 aastast on, awaldus. Sellest ajajärgust peale, kujunes Saksamaal teine õiguslike riigi aste n. n. konstitutsiooniline, s. o. kord, kus riigiwõim monarki kaudu teostaks kokkõlas teiste seadustandwate kogude ja asutustega riigis.

Modern rahwaesitus on küll koguni midagi teist, kui selleaegne maafesjuse esitus, sest maa fesjusest (aadelil) olid küll teatud wõimupiiramise eesõigused, kuid ka ainult need; selle wastu sisaldab uue aja rahwaesituse idee otustawat tegurit rahwa näol riigi wõimu teostusel, eriti aga seadusandluses, kus walitud esitajatel täielne otuse wõimalus.

Kolmandas õiguslike riigi arenemise astmes Saksamaal räägitakse juba uue aja „modern“ õiguslikest riigist, mille kogu walitsemine seaduste alla painnutud ja nendega seotud on. Selles punktis puutub saksa arenemise tee kõige lähemalt prantsuse arenemise astmega kokku. Saksamaal

Suitsetage

Eesti paberosse

FRU-FRU

ufuti sellest kolmandast astmest seea üle-
faada, et laialine riigi kontrolliwalit-
semise üle teostust pidi leidma, omawalit-
suslikel pinnal. Omal ajal farnastati õi-
guslik riik seesuusega, kus walitsemine
korralikkude kohtute, s. o. tsiviil kohtumõist-
mise kontrolli alla seatud.

Sellest järeneb aga, et „modern“ õiaus-
lik riik mitte kui waremalt ülesseatud üh-
sildane asutus teatsema ei pea, waid, et
süin terwe riigikorraldusega tegemist. Õi-
aewealt tuli ka taawatiste peale mõelda, po-
litseilistest mõimupiiridest üleastumiste
kohta ükksiku õiguste suhtes. Nii mõisteti
õiauslike riigi põhilauseid seaduspärase
walitsemises, s. o. walituse asutuste sea-
duslikes kohtustuses õiausl ennast kaitsta,
sealjuures ükksikule seaduse poolt oman-
dud õiausl kaitset pakkuda. Seda
mõistis ka nii ära määrata, et „modern“ riik
ioatse waranduslikst puutumatusst ja ük-
likst wabadust kaitseb, kui see poliitseilises
awalik-õiauslikes huwis teosta-
tam on. Seea oleks poliitsei tegemise ala
asjalikult piiratud.

Kui meie lõpuks saawutud käsituswiise
tema mitmesuuseses warundites waatle-
me. siis on õiauslikes riigis nõudmine ole-
mas, et seadustandew mõim rohkesti õiaus-
norme looaks, mis walitsemisele mõeduand-
wad oleksid ja et walitsemine neist normi-
dest kindlasti kinni peaks. Järe-
nemalt seotakse nõue üles, et walitus
peaks õiauslike normide täitmist walwa-
ta ja täendada mõima.

Sel põhjal peaseb Saksamaal 1860—70
aastates äre waelus lahti, kas seda õi-
guste kaitset tsiviilkohtus teostama peab,
mõit on walitus ise naou kohtuasi mõimu-
line õiausl ja seaduse maksust teostama.
See waelus kestis mõned künnead aastad.
Täna ei pöörata nende ükksikute waelus-
punktide tuure mitte taagast. Meile mõedu-
andew resulkat on järomine: Awalik õiausl
fai kohtute poolt kaitstud, kuid mitte tsi-
wiil kohtute poolt. Tekib administratiiv
kohtu mõim, mida ärariwumata admini-
stratiiv-kohtunikud teostawad. See oli sei-
jukord, milles Saksamaa kuni sõjani wäl-
his. Armustus sellele ei tohi muudirai puu-
duda, mis süin õiauslikeks riigiks nimetati.
Kuid enne kui seda puudutome, tahame pil-
ku selle peale heita, mis Inglisemaal tea-
duslikest õiauslike riigi all üldiselt mõisteti.

IV. Inglise õiguslik riik.

Ükski teine riik et ole kontinendi riikide
põhiseaduste ja walituste peale nii tuge-
wat mõju awaldanud, kui Inglisemaa. Et
see mõju ka uue ilma osade peale ulatub,
selle juures ei mõit kahtlust olla. Just Ing-
lise fermerid olid need, kes esialaseid osarit-
ke asutasid, mis pärast Ameerika ühisrii-
kideks liitusid, selle järele kui nad 1776 aas-
tal oma süindimismaast lahti olid lõõnud.
Kuid nende põhiseadused, samuti kui Austra-
lia oma, olid läbi imbunud neist ideedest,
mis Inglisemaal terwes riigi organismis
walitsetid; neisse oli tunainud ideaalne
riigikodaniku wabadus, mis uues ilmas
mitmesuuseses kujul wäljendust leidis.
Meid huwitab süin see oluline mõju man-
nermaa peale. Ei ole ka kellegi imel! Oli
ju Inglisemaal juba 13. aastajaja algul
juurtele krooni wafallidele, waimulikkudele
ja ilmalikkudele härrastele forda läinud
maawalitseja absoluutsele mõimule teatud
piire panna. Esialaseks kerkorgaani wor-
miks oli kuningaga nõukogu (curia mõit con-
cilium regis), 1215 a. Magna-Charta järele
aga mõit tähtsaid riigi toimuksi ainult pa-
runite, ilmalikkude ja waimulikkude lor-
dide osawõttel ette wõtta. Seda fogu nime-
tati parlamentum'iks ning ta kujutas ene-
sest suurt laiendatud monarki riiginõukogu,
magnum concilium, riigifogu. Selle for-
mal seisid concilium continuum, ingliskee-
les „continual council“ mõit „privy coun-
cil“. Lordide parlamendil oli kolm õi-
gust: maksustamise õigus oma liikmete
kohta; ta oli kuningale seadusandluses ja
maawalitsemises nõuandjaks; kuid ainult
nõuandwa häälega. Lõpuks oli ta oma
liikmete asjades kõrgemaks kohtuõi-
miks. Lordi üle mõisid ainult tema-
wääriliselt kohtu mõista. Konstitutsio-
nalisimi algus oli Inglisemaal selle jä-
rele jamajugune, nagu see Saksaa maa-
osades oli 13. aastajajast alates, nimelt
1282 aastast peale. Eduard I ajal, late-
nes tähendatud lordide parlament kase uue
elemendi, walitud saadikute wõrra, — wa-
bade linna kodanikkude ja rüütlite ning
wabadikkude läbi maal, kuid mõlemad lah-
tumatus siduwuses krahwifondadega, coun-
ties. Selle läbi tekkis terwe kuningriigi
wabade kodanikkude esitus, mitte enam ai-
nult ükksikute seisuste esitus. Nii hakkas
juba 13. aastajajal feodalismi lagunemine.

Neil uuesti juuretunud parlamendi liikmetel oli alguses ainult maksude lubamise õigus samal määral, nagu see lordidel oli. Krahvkondade ja linnade peale võis maksu panna ainult nende nõusolekul. Seadusandlus ja valitsemine ei kuulunud erialgu nende teoerimist. Need saadikud käisid koos iseralistel koosolekutel, ning selle läbi jaguneski parlament kahte osja, ülemkojaks ja alamkojaks.

Juba 14 aastajal, Eduard III all, omandas alamkoda niisuguse aktiivse osavõtu õiguse seadusandluses ja valitsemises, et mingit seadust ilma nende ettepanekuta või nõusolekuta välja ei võinud anda. See ei sündinud mitte ühekorraga, vaid see oli pika arenemise tagajärg. Ainult järkjärgult muutus nende ettepaneku õigus nõusoleku avaldamiseks iga seadusandluse akti puhul. Võpuks sai alamkojast üheõigusline ühisus rahvaesituses. Stuarti äraajamise järele 1688 aastal läks kuningriigi põhiseaduse raskuspunkt parlamendi peale üle, ja just alamkoja peale.

Püüwa harjumuse järele võis kuningas ministreid arvates 1782 aastast valida ainult neist parteidest, kellel alamkojas enamus oli. See ei olnud küll kirjutatud õigus, kuid siiski traditsioon. Parlamendi enamuse juht on peaminister ja vastutaja. Selle järeldusena on valitsus peaaegalt rahva käes. Kuninga võim on piiratud veto õigusega, poliitika siht saab ära määratud parlamendi enamuse ja nimelt alamkoja poolt. Sellest väljenduv parlamentaarne valitsemise idee on Inglise isemise riigi ajaloo suurem saavutus 18 aastajal. Selles leidub riigi põhiseaduse süsteemi täius ning loogiline väljakujunemine. Inglise ei olnud seda loonud mitte teoreetiliste taruuste, vaid orgaanilise arenemise põhjal.

Kui meie tahaks õiguslikult riiki konstitutsioonilise riigiga ühte seada, siis peab ütleva, et ta Inglise maal juba aastajadasi oli püünu. Imestamisväärt on see, et inglise põhiseaduse olemus oli rajatud juba ajalooliselt muutunud vabaduse alusele. Aga kui me küsime, kuidas selle õigusliku riigiga valitsemise suhtes asjaolud olid, siis peab tähendama, et see probleem end nii kergesti lahendada ei anna. Oluline vahel Inglise ja Saksa valitsemisolemuste vahel seisab selles, et Inglise oma põhisea-

dusele on rajatud, et parlament ja valitsus alati seotud olid. Selle vastu ei saa seda aga ütelda Saksamaast ja teistest Keis-Euroopa riikidest, muu seas ka Prantsusmaast ja teistest riikidest, kes tema mõju all seisid. Inglise maal seisab riigipiirid laial põhiseadusliku vabaduse alusel ning põhimõttel, et valitsus juba alamatest kohalikest kogudest peale omavalitsuse pitsert kannab. Valitsuslikult küllast vaadeldes, tekkis Inglise maal õiguslik riik juba umbes 1360 aasta ümber. Rahu jalalhoidmine, niivõrd kui see krahvkondi puutub, lasus rahukohtuniku ameti peal. See oli riigi auamet ning tema peale olid pandud mitmesugused ülesanded. Temal oli karistusvõim väikeses, võib ütelda tähtsusetas asjades, ühtlasi oli sellega abitegemusena seotud poliitiline võim.

Inglise maal tarvitatakse sõna õigusemõistmine (Jurisdiktion) laiemas mõttes, nii et kohtu- ja valitsusvõim mitte väga kindlalt lahutatud ei olnud. Õigusemõistmine oli seotud selle valitsustegemusega, mis kohtuvõimule abiks oli ning teda täiendas. Rahukohtuniku tegemuse peale, niivõrd kui see kohtuline otsus ei olnud, võis kõrgemas instantsis kaebust tõsta ilma kindlate vormitähendusteta. Kärbpoole aga kujuneb sellest kaebusviisist välja vormiline õiguse maksmapanemise abinõu (Extra-Judicial-Appellation) ning saab selle läbi lähtepunktiks administratiivkohtumõistmises (Verwaltungsgerichtbarkeit). Rahukohtunikkude alla käivad kõik üleastumised, peale selle on ta kohtu-uurija ning temal on poliitiline võim. Kõrgema astmena arenevad välja nõndanimetatud jaoksõnna kogud (Quartalsession) ja lõplikult otsuse annab riigikohtus.

Rahukohtunikkudeks oli peaaegalt väike aadel, gentry. See kord püüis kuni saab seda selle läbi kätte, et waeste eest hoofond soovitab ka osa võtta valitsemisest ning litsemise uue süsteemi. Tseitsen kodanikaasta seadusandlus waeste kohta toob watast peale muutub see aga täielikult; selle 19. aastajaja teise kolmandikuni. 1834 aastakätte antakse, kuna ainult jooksuaste asjade mise võim rahva poolt walitud isikute et kõrgis neis asjades otustadade aladel uus süsteem tekitab, ning gufondade, kihelkondade ja krahvkontekorralduse, tolliaasjanduse, linna kolleande, terwishoiu- ja ehituspoliitsei,

forraldus sellekohaste kutjeliste ametnik-
tude peal lajub.

See on n. n. local government'i järg jär-
gult laienew süsteem, mis endise rahukoh-
tuniku tegewust ikka vähemaks ja wähe-
maks kärbib. Sellegipärast jääb see siiski
püsima, ja nimelt seal, kus uued walitse-
misseadused karistusseaduse normide
järgimist nõuawad. Igal juhtumisel võib
aga ütelda, et omawalitsus Inglismaal 14
aastafajast peale kõikidel täidesaatwa wõi-
mu aladel tegew oli ning niisugusel määral
sissejuurduda oli jõudnud, nagu meie seda
kuni 19 aastafajani mujal ei tunne. Nii
on Inglismaal õiguslik riik ka walitsusli-
sest küljest teostatud, muidugi täielikult ai-
nult peale seda, kui 1834 a. peale wäikese
aadelt asemele kodanikud astusid. Oma-
walitsus, parlamentaarne wa-
litsuswiis ning laialdane isi-

tu wabadus, need on Inglise õigusliku
riigi olulisemad tunnused. Demo-
kraatliste ideede läbiwiimiseega on siin nii-
kaugale mindud, et päris õige ei ole oma-
walitsusest kui niisugusest Inglismaal kõ-
neleda; inglise walitsemiswiisi iseäraliseks
tunnusemärgiks warastest aegadeist kuni tä-
na päewani on see, et kõik riigi sifemised
funktsioonid sifemise walitsemise suhtes ko-
halikkude walitsuste peal lajuwad, s. o. wa-
lituste peal, mis kohalikkude, looduslike
olude tõttu tekinud kodanikkude
kogude poolt teostatakse ning kelle
ülesandeks maksma panna suwe-
räänje riigiwõimu poolt antud õigusi.
Self-government, nagu seda warem räägiti,
local-government, nagu seda praegu nime-
tatakse, on õigusliku riigi arenemiseks kõige
laiem alus, mis üldse mõeldaw.

(Järgneb.)

KEELTE SEADUSTEST.

SISEMINISTRI ABI E. KÜBARSEPP.

Praegused riigid on suuremalt jaolt wäl-
ja kujunenud rahvuslikel alusel ja rah-
vusline piir määrab enamasti ka riigi
piiri. Kuid ka rahvuslikes riikides
leidub sagedasti tuntawal arwul teistest
rahwustest elanikke, kes asuwad kas koon-
datult teatawal maa-alal või laiali paifa-
tud terwe riigis, nii et kindlat territo-
riaalset piiri tõmmata ei saa. See wõõras
element võib rahvuslikes riigis arwuli-
selt miljoniteni ulatada. Niisugustes rah-
vuslikelt ühtlastes riikides, nagu Prant-
smaal, Itaalias, Hispaanias, Saksa-
maal jne., ei ole riigi ja teiste asutuste kee-
leküsimus kunagi iseäralist tähtsust ära-
tanud. Keeleks, mida seadusandlised ja
walitusasutused ja kohtud erandita on pi-
danud tarwitama ja milles noorsugu awa-
likkudes koolides, wäljaarwatud tähtsusetu
erandid, üles kaswatatakse, on alati olnud
riigi enamusrahwuse keel.

Hoopis teises seisukohas keeleküsimuses
on riigid, kus domineeriva arwuga rah-
wus puudub ja riik terwest rahwuste pe-
rest koos seisab, kelledest pealegi mitmed
omal kindlal maa-alal asuwad. Tüübiline
riik selles suhtes oli enne sõda Austria-
Ungari suurriik, mis nüüd maailma sõja
tõttu ühikuteks osadeks on lagunenud täht-
samate rahwuste järele. Etia kuulub en-

dine ja ka nüüdne Wenemaa Nõukogude
riik, kellel kindla riigi keele peale waata-
mata keelte küsimusega tegemist tuli teha.

Suur maailmasõda sai lõpule wiidud
osalte rahvuslike tähe all. Suur rahwaid
wabanesid wõõra ikke alt ja asutasid omale
iseiseiswad riigid rahvuslike riigi keelega.
Rahwad on aga osalt segi paifatud ja sage-
dasti on mitmesugustel põhjustel wõimata
riikide piire täpselt rahvuslike piiri järele
tõmmata. Selle tõttu tuleb uutel riikidel,
nende seas ka Gestil, oma rahwaste keelte
küsimusega tegemist teha ja seda lahendada
wähemusrahwuste õiguste kindlustamise
mõttes, mis mõõdapääsemata ja tarwilik.
Kuidas seda küsimust kõigis teistes riikides
on käsitatud ajajooksul ja praegu käsi-
tatakse, ei ole siin võimalik ette tuua, selle-
pärast toome ainult paar näitust.

1848 a. revolutsioon pani Euroopa rah-
wad wägewalt liikuma, iseäranis aga wõt-
tis hoogu rahvusline liikumine Austria
keisririigi rahwaste seas ja rahwustunne
lõi wägewaid laineid, nii et isegi wana
keisririik ähwardas koost ära laguneda.
Ungari rahwa (madjaaride) tung iseiseis-
wusele awalbus nii wägewalt, et seda keis-
ririigi jõud maha suruda ei jõudnud ja ise-
seiswuse poole püüdjast rahwast ainult ta-
gurlise Wenemaa jõudude abil wõitu saadi

ja wabaduse püüid raskete wõitluste järele 1849 a. maha suruti. Kuid wana lord edasi kesta enam ei wõinud. Ungari omandus hiljem omale uue tähtsa koha riigi koosseisus. Sellest ajast peale kaob ka ühtlaseft sunduslik riigikeel, milleks seni Saksa keel oli. 1848 aastast peale nõuamad Austria rahwad keisrile ja walitsusele esitatud märgukirjades kawakindlalt oma keelte maksmapanemist riiklistes asutustes ja koolides. Iseäranis tegewad olid selles küsimuses böömlased (tšehhid), poolatad, sloweenlased ja teised. Wähem kui 20 a. jooksul edenes asi nii kaugele, et Austria-Ungari keisririigi põhiseaduses 21. detsembrist 1867 a. artikkel XIX aset leidis, mis järgmiselt käib: „Kõik riigi rahwad on ühedeüslised ja iga rahwusel on puutumata õigus oma rahwuse ja keele alalhoidmiseks ja edendamiseks. Koolides, walitjuse asutustes ja awalikus elus tarwitatawate keelte ühedeüslus tunnustatakse riigi poolt. Maadel, kus mitmest jooft rahwad elawad, peawad awalikud õppeasutused nii siise seatud olema, et ilma teise kohaliku keele sundusliku õppimiseeta igal rahwal wõimaldatud oleks omas keeles haridust saada.“

Põhiseadus oli nüüd küll käes, kuid õigused, mis sellest järgnema pidid, ei olnud ükshilte rahwaste keelte tähtsusele wastawalt maksma hakanud, sest puudusid weel eriseadused põhiseadustes ettenähtud õiguste maksmapanemiseks. Weel ligi pool aastafada kuni maailma sõjani kestab wõitlus keelte seaduste eest edasi, ilinuwad mitmete ministeeriumite ja ka rahwusliste parteide poolt kokkuseatud keelte seaduste eelnõud, mis kõik materjaalidena seisma jäid, ilma et seadusteks oleks saanud, kuna keelte tarwitamine ministrite eeskirjadega enam-wähem korraldatud jai. Maailma sõja algul jaab keeleküsimus uut hoogu, kuid lõpeb ühes keisririigi lagunemisega, kuna nüüd uuest sündinud riikidel igaihel iseisewalt jeda küsimust lahendada tuleb.

Enamal jaol uutel riikidel on keeleküsimus seadusandlilisel teel weel lahendamata.

Soomes on uus seadus Soome ja Rootsi keele tarwitamise kohta eduskonna poolt maksma pandud. Selle seaduse järele on Soomes riigiasutuste wõi omawalitjuse piirkonnad kas ühe- wõi kaheteelised ja ametnikud töötawad oma ameti piirkonnas walitsewa keele järele, olgu Soome wõi Rootsi keeles, kui piirkond soome- wõi

rootsikeelne, ehk Soome ja Rootsi keeles, kui piirkond kaheteelne. Ameti ehk omawalitjuse piirkond, mis moodustab termet walda (kogukonda), loetakse üheteeliseks, kui seal teist riigikeelt rääkijaid vähem kui 10% elanikkude üldisest arwust on ehk vähem kui 2000 hinge, wastasel korral loetakse ta kaheteeliseks. Ameti wõi omawalitjuse piirkond, kuhu mitmed wallad kuuluwad, loetakse üheteeliseks, kui seal ainult üheteelised kogukonnad on ja kaheteeliseks, kui seal soome- ja rootsikeelseid kogukondi leidub. Kubermaang, kus vähem kui kümmes oja teise ehk kaheteeliseid kogukondi, loetakse kaheteeliseks ainult nende kogukondade juhtes.

Misjughused ameti wõi omawal. piirkonnad ühe ehk kaheteeliseks lugeda tulewad, määrab riiginõukogu sellekohaste andmete põhjal iga kümne aasta peale.

Kohutuses ja teistes riiklistes asutustes on igaihel õigus tarwitada kumbagi keelt. Üheteelises ametipiirkonnas antakse ametlikud paberid wälja piirkonnas räägitawas keeles, kaheteelises piirkonnas aga keeles, milles asi alguse saanud ehk mille tarwitamist kaebaja ehk nõudja on soowinud. Kui asjaosalisi mitu ehk nende soowid keele asjas lahku lähewad, siis kohtu wõi ameti piirkonnas elanikkude enamuse poolt räägitawas keeles.

Walla ehk omawalitjuse poole pöbrates peawad ametnikud selle piirkonna keelt tarwitama ehk teist kummagist kaheteelise piirkonna keelest, kuna omawalitjuse ametnikud kaheteelises piirkonnas annawad ametlikka paberid wälja enamuse keeles ühes tõlkega.

Teadaanded, kuulutused ehk muud sarnased dokumendid, mis kohus wõi muu ametnik jaadab üheteelisele kogukonnale wõi selle elanikule, tulewad kirjutada selle piirkonna keeles, kaheteelisesse piirkonda aga Soome ja Rootsi keeles. Riigiametnikud tarwitawad asutuse siemise keelena üheteelises piirkonnas ametipiirkonna keelt, kaheteelises piirkonnas aga elanikkude enamuse keelt, kuid kohustuwad vähemuse keelt tarwitama siis, kui asi puudutab vähemuses olewa keele rääkija elaniku huwid. Kõrgem ametnik kirjutab alamale ametnikule selles keeles, mida wiimane on kohustatud tarwitama; kogukonnale ja omawalitjuse asutusele ja ametnikkudele nende piirkonnas walitsewas keeles. Kaheteelise walla ametnikul jääb õigus tarwi-

tada ametikeelena ainult enamuse poolt räägitavat keelt, mis aga et talista omavalitsuse ametnikka tarvitamast protokollides Soome ja Rootsi keelt kõrvuti. Kahekeelsete ametipiirkondade kollegiaalsetes asutustes võivad liikmed tarvitada läbiträäkimistes ja kirjalikkude märkuste tegemise juures protokollides kumbagi keelt. Sama õigus on ka omavalitsuste asutuste esitajate koosolekute, komiteede ja nõukogude liigetel. Sõjaväe komando keel on Soome keel, kuid sõjaväe ametnikud alluvad keele asjus üldistele määrustele.

Ühel ajal selle seadusega hakkas Soomes maksma uus seadus riigiametnikkudelt nõuetava keelte tundmise kohta.

Nagu sellest lühikest ülevaatest näha, on Soomes õieti kaht ühedõigusliit riigi keelt.

Teises meie naaberriigis, Lätvijas, ei ole veel keelteüsimus eriseadusega lahendamist leidnud.

Keelte üsimus Eestis läheb hoopis lahku Soomes maksvast korvast, mis on tingitud Eesti Vabariigi rahvusliku koosseisuga. Riigikeeleks on põhiseaduse järele ainuüksi Eesti keel. Teisiti ei võid keelagi, sest teistest rahvustest elanikke ühtekokku ei ole Eestis kümnet protsenti terwest elanikkude arvust ja neid omavalitsuse piirkondi (üksusi), kus nõndanimeatud vähemusrahvused (Saksa, Rootsi, Vene jne.) enamuses, ei ole kuigi palju. Need on: Vääne maakonnas Rikholdi, Paaslepa ja Sutlepa wallad ning Ruhno ja Wormsi jaared — kus rootslased enamuses; Viru maakonnas Narvovatagused 3 Vene valda, Tartu maak. Kasepää ja Peipsiäärne wallad ning Mustvee ja Kallaste alewid, Pefseri maak. Kulje, Pefseri, Senno, Jrboska, Pankjavitja ja Laura wallad ning Pefseri linn — kus venelased enamuses. E. W. põhiseadus (§ 22) lubab niisugustes vähemusrahvuse enamusega piirkondades tarvitada nende omavalitsuse asutustes asjaajamise keelena vähemusrahvuse keelt. Praegusel ajal võib kõne alla tulla ainult Vene või Rootsi keele tarvitamise võimalus ja sedagi ainult ühes linnas (Pefseris), paaris alewis ja mõnes üle-

walpool nimetatud wallas. Saksa või mõne teise võõra keele tarvitamisest asjaajamise keelena ei võid juttugi olla, sest et neist rahvustest elanikud Eestis tavaliselt ameti või omavalitsuse piirkonnas ei ole enamuses, ega tee nad kuigi kõrget protsenti elanikkude arvust välja. Iseenesest mõistetan on, et ka vähemusrahvuse enamusega omavalitsuste ühustes riigikeel omad õigused alal peab hoidma ja et riigikeelt tarvitajatele vähemusrahvuse keeles asjaajamise tõttu mingit kahju ega talistusi ei teki. Sellepärast määrab põhiseadus kindlasti ära, et ka vähemusrahvuse keelega omavalitsuse asutuses võib igalgi tarvitada riigikeelt ja et need omavalitsuse asutused läbitäimises teiste riiklike kui ka omavalitsuse asutustega, kus ei ole asjaajamise keeleks vähemusrahvuse keel, peavad tarvitama riigikeelt, sest, arusaadavalt, ei võid ju mõne ainisa vähemusrahvuse keelega walla, alewi ja linna tõttu sundida kõiki riigi ja omavalitsuse asutusi tarvitusele võtma võõraid keeli, mis muu seas riigile ka liiga kulubaks läheks. Põhiseadus on Vene, Saksa ja Rootsi soovst Eesti kodanikkudele vastu tulnud sellega, et nendele õiguse annab pöörata riiklikkudest kassasutustesse kirjalikult oma keeli. Ka kohtus ja kohalikkudes riiklikes asutustes loeb põhiseadus nimetatud kolme rahvuse keele tarvitamist võimalikuks, kuid jätab lähemad määrused eriseaduse lahendamada.

Peale nimetatud kolme teistest rahvustest E. W. kodanikke on nii vähe, et neid jalgugi arvesse võtta ei saa keeleüsimuse lahendamisel.

Nagu sellest näeme, tuleb põhiseadus vähemusrahvustele Eestis keele tarvitamise suhtes võimalikkudes piirides vastu. Kuid põhiseaduse määrused esinewad põhilausestena lihidalt kokkuvõetult ja nende elluviimine vajab korraldusi eriseaduse näol, nagu see põhiseaduses ette nähtud. Siseministeeriumis on eriseaduse eelõnu keelte tarvitamise kohta välja töötatud ja esitatakse lähemal ajal Vabariigi Valitsusele Riigikogule edasi andmiseks.

„My House is My Castle.“

Administratiiv asjade peawalitsuse juhataja E. Maddison.

(Lõpp).

Kr. Kpd. seaduse § 105 järele toimetatakse rahukohtule alluvates asjades läbiotsimisi kas rahukohtuniku enese või tema ülesandel kohaliku politsei poolt, kusjuures sama seaduse § 106 järele läbiotsimiste toimetamine ainult siis politsei peale pannakse, kui rahukohtunikul mõnesugustel iseäralistel põhjustel isiklikelt võimatu seda teha, ning kui läbiotsimisi võimalik ei ole edasi lükata. Sarnasel juhtumisel peab rahukohtuniku määruses ära tähen-datama need põhjused, mis läbiotsimise toimetamist sundisid politsei peale panema, samuti ka koht, kus see toimus peab forda saadetama.

Järgmise paragrahviga (107) antakse veel iseäraline kindlustus rahukohtuniku poolt toimetatava läbiotsimise kordamise näol, kui pooled politsei poolt kordasaadatud läbiotsimise tõelikkuse juures kahtlemiseks austamisväärilisi põhjusi ette toovad. Läbiotsimisi toimetatakse mitte vähem kui kahe juurdekutsutu ja nende isikute juuresolekul, kes nende toimuste juure ilma kutseta ilmunud (§ 108).

Peale juurdekutsutute kutsutakse läbiotsimise juure majaperemees, tema pruudimisel — tema naine, kui ta naismees, ehk keegi teine wanem kodustest inimestest (§ 110). Läbiotsimisi toimetatakse päewa ajal, välja arvatud juhtumised, kus seda edasi lükata võimata.

Rahukogu esimesele astmele alluvates asjades toimetavad üldise määruse järele läbiotsimisi kohtu-uurijad. Kuid niisugustel juhtumistel, kui politsei kohtanud kordasaadetakse või wärskelt kordasaadetakse karistuwäärilist toimumst, samuti ka kui kohtu-uurija kohalejõudmiseni kuriteo jäljed kaduma wõiwad minna, on politseil kui ka teistel politseilisi ülesandeid kandwatel ametnikkudel õigus läbiotsimisi toimetada (Kr. Kpd. f. §§ 258 ja 261).

Kr. Kpd. sead. § 357 järele pannakse läbiotsimisi toime ainult põhjaliku kahtluse puhul, et neis kohtis wõib peituda: süüalune, ehk kuriteo asi, ehk asjalised tõendused kuriteo selgitamiseks. Nagu tähen-datud paragrahwi tekstist näha, on läbiotsimise ettewõtmiseks tarwilik põhjalik kahtlustus, f. o. usalduswääriline tähendus mitte üksi selle kohta, et teatud kohas otfi-

taw wõib leiduda, waid ka selle kohta, et ta seal peidetud on. Järjekult ei anna ühest küljest mitte millegagi põhjendatud arwamine, et otsitaw teatud kohas peidus, ja teiselt poolt täiesti usalduswääriline märkus selle kohta, et otsitaw teatud kohas asub, kuid mitte peidetud ei ole, weel õigust läbiotsimist ette wõtta. Nii, näituseks, kui süüalune või keegi muu isik kohtu-uurijale teatab, et kuriteo selgitamiseks tarwilik asi nende juures on, ning et nad nõus seda ette panema, siis ei ole mingit tarwidust läbiotsimist ette wõtta, wähest ainult siis, kui põhjust arwata, et nad asja ära wähetawad või teda muundawad (Mafalinsky — „Практическое руководство для судебных следователей.“)

Läbiotsimisi ja wäljawõtteid toimetatakse juurdekutsutute ja maja või ruumi peremehe juuresolekul, kui peremees puudub, siis tema nais, kui peremees abielus, ehk mõne teise wanema koduse inimese juuresolekul (§ 358). Läbiotsimiste ja wäljawõtte juures wõiwad wiibida kõik asjaosalised isikud, kuna kõrwalised isikud ilma peremehe nõusolekuta kellegi elukorteris ja ei wõi tungida (§ 359). Sellest, et läbiotsimine peremehe või tema koduste inimeste juuresolekul peab sündima, järgneb, et kui neid eest ei leita, siis peab läbiotsimine edasi lükatama nende kodutulekuni. Muidugi ripub sarnastel juhtumistel läbiotsimist toimetajast isikust ära ühte või teist kaitseabinõud tarwitusele wõtta.

Wälisriikide ministrite ruumides, milledel nagu teada rahwuswähelise õiguse järele nõndanimetatud exterritoriaal õigus, wõib läbiotsimisi toimetada ainult läbirääkides wälisministriumiga.

Kirikutes, palwemajades, arhierai või kloostri hoonetes, samuti ka hoonetes, milledes asuwad ametajutused, teaduslikud ühingud, õppe- või Jumala meelepärased asutused, kui ka kindlustes, kasarmutes wõetakse läbiotsimisi ette ainult selle wälituse lähema ülemuse juuresolekul, kelle alla läbiotsitaw hoone kuulub (§ 361), kusjuures tähen-datud ülemuse mitteilmumine wõi ilmuda mittetahtmine läbiotsimise seismapaneku põhjuseks ei wõi olla, kuid see tuleb protokollis tingimata üles tä-

hendada. Läbiotsimist toimetatakse päeva ajal, kuid tarviduse korral ka öösel, mille üle aga protokollis põhjused peab ära seletatama, mis sarnast erakorralist abinõu fundisid tarvitusele mõtma (§ 363). Silmaspidades, et seaduses selle kohta märkus puudub, mis aega „ööks“ lugeda, siis tuleb „ööks“ arvata seda aega, mis selles ringkonnas ja maakohas unele pühendatakse, kus läbiotsitavad elavad. Nii juurdefutsumisele kui ka maja või ruumi peremehele tuleb teatada, mis asjas läbiotsimine ette võetakse, ning mil sihil (§ 364). Peale selle tuleb tähendada, et Kr. Rpd. sead. § 475 järele asjaosalistel isikutel õigus on määrustest ja protokollidest ärakirju saada, kuna sama seaduse § 491 põhjal nendel õigus iga uurimistoimuse peale kaebustuse tõsta, kui tähendatud toimuste läbi on nende õigusi rikutud või kitsendatud. Kaebused politsei toimuste peale antakse prokuröörile, kuna kaebused kohtu-uurija toimuste peale rahukogu esimehele astmele esitatakse (§ 493). Ruhitusseaduse § 349 on ettenähtud karistused nende isikute kohta, kes läbiotsimiste juures eelpooltähendatud isiku õiguste rikkumisi on lasknud sündida.

Kr. Rpd. seaduses ettenähtud kindlustused on arvatud normaalaja tarvis; ühe või teise maakoha erakorralisse seisukorda kuulutamisega väheneb tuntuvalt tähendatud kindlustuste tegewusväli. Kui Kr. Rpd. seaduse järele, nagu ilal ette toodud, politsei ainult kindlaks määratud juhtumistel volitatud läbiotsimisi toimetama, mis seotud kodu puutumatu õiguse rikkumisega, kusjuures § 254 ettenähtud otsekohene keeld ülekulutamise juures läbiotsimisi toimetada, siis peab tähendama et, näituseks, sõjaseisukorra väljakulutamisega politsei võimupiirid kodu puutumatu õiguse kahjuks märksa laienenud. Nii on sõjaseisukorra kuulutatud maa-alade kohta maksimate määruste (Üldine kubermangu asutusseaduse § 23 lisa § 23 p. 2 W. S. R. II l.) põhjal kohalikkudele politsei ülematele õigus antud korraldusi teha igal ajal ja kõrgis, ilma erandita, ruumides, läbiotsimiste toimetamiseks.

Analooiline määrus sisaldub ka Kr. Rpd. seaduse § 363 märkuses raudteedel erakorraliste abinõude tarvitusele mõtmise kohta.

Peale ettetoodud juhtumiste, kus kohtu-mõimudele ja politseile lubatud kodu puutumatu õigust rikkuda, nähtakse Kr. Rpd. seaduses veel ette kodu puutumatu õi-

guse lubatud rikkumine tollivalve poolt; nii on § 1150 järele viimastel õigus era-eluforterisse tungida, kui wärsketel jälgedel tagaetaam süüalune nende nähes maija peitu jookseb. Sedasama räägib ka § 1121, mis § 1122 põhjal omakord selle õiguse ka piirivalve ametnikkudele annab. Mis teiste riigiametnikkude (должностных лиц казенныхъ управлений) peassu era-eluforteritesse puutub, siis Kr. Rpd. seadus neile seda ei luba, jättes neile sarnasteks juhtumisteks, kui põhjust arvata, et eramajas walitusasutuste määruste rikkumine sünnib, või seal warjul kahtlane kraam, võimaluse teatada läbiotsimise või wäljawõtte tegemiseks rahukohunikule või kohtu-uurijale ehk nende puudumisel — politseile.

Juhtumised, kunas aktiivi ametnikkudel, kellele nende walwe alla kuuluwatesse tehastesse, wabrikutesse ja kaubandusette-wõtetes waba peas, ka era-eluforteritesse wõiwad minna, määratakse kindlaks määrustega, mis sisalduwad wastawates aktiiviseadustes ja aktiivimaksu määrustes (W. S. R. V l.). Peale ettetoodud kodu puutumatu õiguse rikkumise juhtumiste tunneb maksu seadusandlus ka veel mõnda teist. Nii võib politsei, samuti kui iga teine isik, era eluforterisse tungida, kui sealt appi karjutakse, kui seal wiibiwaid isikuid tulekahju, uputuse või mõne muu süühtliise häda tõttu hukkumine ähwardab. See õigus või õigemini kohustus abi anda reguleeritakse muu seas Mutawa Kogu poolt 17. detsembril 1919 a. wastuwõetud politsei korralduses (§§ 15, 16 p. 1 ja 6, „R. L.“ nr. 4/5 — 1920 a.). Politsei peale pandud kohustuse põhjal, awalikkude koh-tade, nagu restoraanide, kohwikute, wõõrastemajade jne. järele walwata, on temale sinna lubatud waba peas nii nende lahtioleku ajal kui ka peale kinnipanekut, kui seal veel kõrwalist isikuid leidub.

Arstiseaduse (W. S. R. XIII l.) põhjal, kui linnas inimestele külgehaakawaid haigusi ilmsiks tuleb, peab politsei wiimimata koha peal ühes arstiga järelewaatuse toime panema jne. (§ 749), millest järeneb, et politseil sarnastel juhtumistel õigus ilma peremehe nõusolekuta maija tungida.

Wõiks veel mõndagi juhtumist ette tuua, kus lubatud kodu puutumatu õigust rikkuda; nii näituseks ehitusseaduse (W. S. R. XII l.) ja Riigikogu poolt 2. detsembril

1921 a. vastuvõetud üüriseaduse („R. L.“ nr 112 — 1921 a.) § 5 määrused jne., kuid arvame, et etteoodud juhtumistestki küllalt, et sellest selget pilti saada, mis põhiseadus ütelda tahtnud sõnadega — „et või olla tungimist eluasemesse või selle läbitõstmist muidu, kui juhtumistel ja nõuete täitmi-

sel, mis seaduses tähendatud“; nimelt on sellega keelatud igasugune omanäoline era-eluforterisse tungimine; iga ettevõetav sissetungimine peab seaduses ette nähtud olema ning iga lubatud sissetungimise juures peab käima selleks kindlaksmääratud korra järele.

10 aastat monodaktyloskoopia alal.

„E. Politseilehe“ kaastööline, Berliini kriminaal-kommissar H. Salaw.

Arwurikkades ettekannetes ja kirjutustes on moosel kriminaal alal lugejatele toonitud daktyloskoopia tähtsusest, s. o. näpujälgede äratõmmete abil kuritegijate isikute kindlakstegemisest. Ühe iseraalse daktyloskoopia viisi kasutuse kohta võivad aga ainult üksikud teadvad olla, vaatamata, et see sarnastuse viis haruldaselt häid tagajärgi saavutanud on. Teadmatule peaks jagevasti mõistatus olewat, kui ta kuulab, et kriminaal politseile väga lähikese aja jooksul peale kuritegijate kordajaatmist kuritegija isiku kindlakstegemine ja tabamine õnnestab, ilma, et seal juures külitawat tunnistajate üleküülamist ja muud tõestuseks tarvisminemaid asjaolusid tarvis oleks läinud. On ju harilik nähtus, et kuritegija kõik võimalikud abinõud jaks ära kasutada, et kuriteo asjaolude avalikust tegemist raskendada ja seega enesele kahlustujeta vabaduses olemist võimaldada. Neil on isegi juhtumisi korda läinud, kõikjagu lubadustega teisi isikuid süü enese peale võtmisele meelitada. Kõik need valepõimitused, nii peenendub kui nad ka ei ole, on täitsa ülearused, kui teokohal juurdlemale kriminalistile korda läheb ainult ühtegi enam vähem korraldiku näpujälge leida.

Kuidas on see siis võimalik. Teatavasti on suuremates politsei registreerimise keskkohtades sajad tuhanded sarnasi näpujälgede kaarte. Vaatamata väga korraldiku kaartide gruppeerimise ja nende 4 peaosasse jaotuse peale, oleks ametnikul siiski mõtteta sellest kaartide hulgala kogust, kus peale selle kõige 10 vorme jäljed asetud, üht e sarnast ülesleida, mis kuritegija teokohale maha jättis. Selle tõttu on mõned aastad tagasi tarvitusele võetud meetod, mis praktilisest loomulikulst välja kujunes.

Et nüüd kuriteo kohale järel jäänud näpujäljed loomulikulst mitte kõige kümme näpu omad ei ole, nagu nad pea registreerimise

alal hoitakse, vaid sagedasti üksiku või üksikute kõrval seisvate vormede näpujäljed, ja kui nüüd teiselt poolt teada on, et harjumuse ja vilumuse tõttu jääb kuritegija enamasti kord valitud alale truusk, siis tulbigi mõtte peale kuritegijate liikide üksikud näpujälgedid iseraalselt korraldud registreerimise alal hoida, nimelt n. n. monodaktyloskoopilises kogus. Umbes kümne aasta vältusel saavad kõikidest elumaja-, äri-, rahakapide ja waateakende waraste kõige kümme näpujäljed iga näpust üksikult kaartidena Berliini politsei presiidiumis alal hoitud. Iga kaart on väikese märkusega warustud, mis klassis ja täieliku nimestikuga peafataloogis koha kindlaksmäärab, sealjuures nelja põhivormi G, J, D ja H ja üksikute papillaarliinide arvu silmas pidades. Nende ridade raamidest tuleks liig kaugele minna üksikute wormelite selgitusele asuda, mille järgi gruppeerimine üksikasjaliselt läbi viidud. Vähemalt selle kohta võivad asjaft huvitatud hiljuti ilmunud Dr. Schneiderti raamatust „Einführung in die Kriminaltechnik“ leida. Haruldaselt läbimõeldud süstematiseerimine selles registreerimise, mille järgi üksikud grupid eriliste juhatuskastidega eraldud, võimaldab kiiret ja kindlat võrdlust koha peal leitud näpujälgedega.

Kuriteo kindlakstegemiseks on sellepärast väga tarvilik, et kõige pünlikum näpujälgedele otsimine ette võetaks. Peab kestvalt seda toonitama, et kohapealne uurimine mitte võhiku käte ei usaldataks, kes waevalt nähtawaid joonekesti leida ei suuda, ehk neid hävitada võib. Sagedasti juhtub, et wilunud isik jälgi seal leiab, kas grafitid pealeriputuse või muul teel, kuna mitte-teadja seal midagi näha ei oska. Kui leitud näpujäljele vastawat kartoteegis ei leita, saab viimane kõigi koha peal leitud jälgedega muesti võrreldud. Et nüüd kindel korraldus maksen, et kõik kuritegijad dak-

tylostopeeritud peavad saama, et ole raske wähesse otsimise järgi kindlaks teha, kas isik enne mõni otsitaw kuritegija ei ole. Kui koha peal terwet näpujälge leida ei ole, waid üksikud osad, siis saab eriti konstrueeritud projektsiooni aparaaadi abil üksikud iseloomustawad papillaarjooned, nende wahed, nurgad, kõwerused jne. eriti selgelt fikseeritud, nii et nende iseloomustawate tundemärkide abil registratuurist wastawat leida wõib. Et sarnasel juhtumisel kindlale otsusele jõuda ja edaspidisel kohtuistumisel esineda, tuleb leitud näpujälgede osad registratuuris leitud wastawa muustriga sarnaselt ühendada, et näha oleks kas osade jooned termifuga täitsa kokkusulawad. Vä-

heb see tõrda, wõib sarnadust kindlaks teha.

Selle sarnastuswiisi kümne aastane praafis on kriminalistidele wõimaluse andnud õige keerulistes ja segastes asjades üllatawaid tagajärgi saawutada, mida statistika tõendab. Peaks ka teada olema, et kohtud wiimasel ajal teaduslikel alusel arenend dahtylostoopiliste andmetega rehkendawad, nagu see hiljuti rahwasaadiku Hoffmanni korterisise sissetunginuga oli, kes leitud näpujälge põhjal süüdlaseks tunnistati. Kodanikkell tuleks siin juures kindlasti silmas pidada, et kuritegu ainult siis sel teel wõimalik on kiireks korras awalikuks teha, kui kuriteo paik kuni politsei ilmumiseni täitsa muutmata olekusse jääb.

Hüpnos kuritegude jälgimise teenistuses.

Kriminaal-politsei inspektor A. Liit.

Wäinud aasta ühe wiimase päewa õhtul oli mul juhus härrade dr. Radwani ja To Raama poolt kitsamas ringis korraldud katsete õhtut hüpnossi, kriminaal-telepaatia ning autojuggesüstiooni alal kaasa elada. Hiljem astusid mõlemad härrad kolmel õhtul „Estonias“ üles ja tegid, nagu asjatundja dr. W. Krause „Päewalehes“ kirjutab, oma katsed heade tagajärgedega läbi. Minule pakkusid erilist huwi dr. Radwani katsed kriminaal-telepaatia alal. Kirjeldan ühte neist lähemalt:

Katse kontrollseerimiseks moodustas komisjon. Dr. Radwan paneb komisjonile ette tema seljataga wälja mõelda mingisugune wargus, warastud asja ükskõik kuhu ära peita ja asja peidupaika kellelegi koosolejatest — „warga kaaslasele“ — teatavaks teha. Selleks ajaks lahkus katsetegija ühe komisjoni liikme saabel sõwalmuumi.

Kontrollkomisjon otsustab paluda ühelt kooswiitwilt daamilt sõrmuse, peidab selle käesolewal juhtumisel klameri sifemusse. Peale selle otsustas katset raskeendada: kui telepaat sõrmuse üles leiab, peab ta selle esiteks ühe komisjoni liikme kätte wõtma ja siis omanikule tagasi andma. Peidupaik ja järelkalkulatsioonid katse „warga kaasteadlasele“ teada.

Nüüd kutsutakse dr. Radwan ja tutwustaske teda „kaaslasega“. Telepaat wõtub wiimase parema käe oma pahemasse kätte, warjab parema käega filmi, ning nüüd järgneb

pealt näha sühitu, nagu nägematudest tõgetest juhitud liikumine mööda ruumi, telepaat ees, „kaaslane“ kättpidi järel. Tõpuks jõuabki ta klameri juure, awab klameri kaane ja wõtub sealt sõrmuse wälja. Pealtwaatajate käteplagina all annab ta sõrmuse esiteks jelleks määratud komisjoni liikmele ja siis omanikule.

Teise katse puhul ütles dr. Radwan ühe komisjoni liikme poolt Tallinna telefoni abonentide nimekirjast wabalt wäljawalitud abonentide numbreid ja aadressse üles.

Oma wõimise kohta kasinalt jagatud seletustes awaldab dr. Radwan lootust, et kriminaal-telepaatial kuritegude jälgimises suur tulewik ees seisab. Tõepoolest, mis olekski kergem? Telepaat-kriminalist wõtub kahtlusaluse ehk tema kaaslase käesõrmale ja jalutab temaga kohale, kus kuriteo läbi omandud asjad ehk tapariisid ära peidetud! Jgatub on väga kahju, et dr. Radwan oma siin wiitwimise puhul mahti ei leidnud ühte tegelikku warguse juhtumist lahendada, mida seansil wiitwim Tallinna krim.-politsei ülem temale ette pani.

Sellelaadilised katsed iseenesest ei ole enam uudiseks. Küll aga wõib midjeks nimetada nende tegelikku arakasutamist jälgimiswõimude poolt, millega mõnel pool katsewiisil algust on tehtud. Nii kuuleme, et Saksa kriminaal-politsei wiimasel ajal juba mitmel puhul kuritegijate awalikuks tegemiseks „filmamoondajaid“ appi on kut-

junud. Sel puhul leiame „Archiv für Kriminologie“ läinud aasta novembri wihkus dr. R. Heindli sülest kirjutuse, mis meid tähendatud katsete tagajärgede kohta kahe wähele ei wõi jätta. See kirjutus on jeda huwitawam, et temas ka mõne tuntud Saksa kriminalisti ja teadusmehe arwamised asja kohta awaldatakse. Dr. Heindli kirjutab:

Wimases ajal rohkenewad juhtumised, kus kriminaal-politsei kuritegude awalikustegemiseks telepaate, hüpnootiseerijaid ja muud selgenägeliste (Hellsehen, ясновидение) kalduwustega isikuid appi kutsuwad. Alles hiljuti tuli Tilsitist teade, et seal sel kombel on wõidud ühte täitsa selgitamata mõrtsukatöösse walgust muretjeda kahe Leipzigiist kohale kutsutud daami abiga. Nüüd loeme samasuguse juhtumise üle „Danzigi uuematest teadetest“, mis järgmiselt käib:

„Tilsitis kahe daami poolt tagajärjekalt ettewõetud selgenägeline katse kuriteo awalikustegemiseks on Goppoti kriminaal-politseile põhjust annud ühe warguselow selgitamiseks hüpnootiseerija Aris Rasti, Rumeenia journalisti, poole pöörduda. Jutt on ühe Berliinist sisesõitnud daami briljantide wargusest, mis samas linnas Sortensia pansioonis, tuba nr. 14 õhjel kella 1—4 wahel toime pandi. Kriminaal-ametniku ja meie lehe kaastöölise jaatel wiis Rasti, kellele sündmusest üksnes pealiskaudselt kõneldi, oma meediumi festpäewa ajal sündmuse kohale. Peale selle kui meedium, kes samuti sündmuse üksikasju ei teadnud, kuriteopaiga üle oli waadanud, mindi üheskoos kriminaal-politseisse, kus politseiülesma, kriminaal-kommissari, politseiarsti ja kõikide kriminaal-ametnikkude juuresolekul hüpnootiline katse ette wõeti. Garra Rasti sügutas efektis oma meediumi katalepsiasse, sügawas- se hüpnootilisse unesse ja wiis teda siis edasi nõndanimetatud selgenägelisse staadiumi. Siis tegi ta meediumile ülesandeks detektiivsel wiisil sündmuse isikuid järfussid jälgida ja kõikide temale ettepan- dade küsimuste peale wastata. Nüüd tegi meedium jaolt iseseiswalt, jaolt ettepan- dud küsimuste peale wastates järgmised awaldufjed: warguse toimepanemise ajal tulnud kolm isikut raudtee jaama poolt ja jäänud Sortensia pansiooni juures seis- ma. Neid juhatanud suure kaswuga wal- gowereline meesterahwas, kes elegantset ilikonda kandnud. Sõna pansiooni üks

lufus olnud, roninud walgowereline meesterahwas ühe kaaslaste õlgadele ja sealt balkonile. Samal hetkel lähenenud pansioonile auto, mida nähes mõlemad kaaslasted ära jooksnud. Walgowereline läinud balkonilt tuba nr. 14, mille üür- nik, keegi wäga elegantne naisterahwas, talle tuttam olla. Selle aja sees, kui wal- gowereline taas wiibis, tulnud daam, kes enne jeda seltskonnas aega mööda saat- nud, koju, mille peale walgowereline mees- terahwas enmast balkoni wähe eesriide ta- ha ära peitnud. Daam wabastanud end ehteasjadest (kaelafett, käewõrud, sõrm- sed) ja lastunud weel ford toast, ning jeda filmapilku kasutanudki walgowereli- ne asjade ärawõtmiseks. Siis lastnud ta end lähedalkaswawat puud mööda alla ja sõitnud autoga Danzigisse. Danzigist sõit- nud ta raudteel Berliini, lastnud endal jaamas habet ajada ning sõitnud siis Leip- zigi tänawale ühte kalliskiwide ärisse, kus wäärtasjade hinda järele pärinud. Berlii- ni ei jäänud ta kawat peatama, sest kart- nud warastud asjade omanikuga kokku puutuda. Ta muretjenud omale wale passi ja sõitnud Schweitzi, kus Zürichis elama asunud. Seal realiseerinud ta warastatud wäärtasjad ja elanud nende kulul pool aastat, liikudes paremas seltskonnas wale nime all. Siin kohal oli Rasti sunnitud eksperimenti katkestama, sest et meedium ligi tunni aega kestnud töö järele nõrgaks jäi ja oma toolil kokku wajus.“

Selle kohta awalda profuratuurinõu- nit Rittau (Bartenstein) järgmist: „Küsi- mus, kas hüpnootiseeritud isikute kasutami- ne kuritegude awalikustegemisel, eriti kuritegijate otsimise juures wõimalik oleks, peasis ka „Preisimaa kõrgemate kom- munaalpolitsei ametnikkude politseiteadus- lise ühingu“ fewadise koosoleku päewa- forda. Põhjust selleks andis Ragnitt po- litsei inspektori arwanne, kes Tilsitis teh- tud katse juures oli wiibinud. Selles juh- tumuses figureeriwad daamid ei olnud kooswiibijatele tundmatud ja tuletati mee- le juhtumusi, kus neil sama wähe õn- nestas midagi selgeks teha kui Tilsiti mõrtsukatööski. Wimases juhtumuses süü- distawad daamid kedagi meesterahwast, kelle wastu sentiajani forda pole läinud ühtegi süüidendust leida, kuna mees omalt poolt kõige kategoorilisemalt süütegu sal- gab. Nii kaaluw kriminalist, nagu jeda on maapolitsei direktor Vogel, nimetas Leip- zigi daamide katseid puhtamaks tüsfami-

seks ja avaldas imestust, et teiste hulgas ka Tšisti kohtu-uurija nende liini peale võis sattuda. Sama vähe usaldust äratavad Zoppoti meediumi kriminaalroomaani taolised avaldused.

Selle peale ütles Königsbergi ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituudi juhataja prof. dr. Nippe:

„Selgenägewuse probleemid ei ole veel kangeltsi lahendatud. Hüpnootsi kuritegude jälgimisel ära kasutada tabha oleks sama mõtetu, kui kõrbest puhast joogivett otsida. Hüpnootsi ära kasutamine kuritegude jälgimisel oleks sama seadusvastane teguviis, nagu seda on püüdliku asjatundmise hüpnootiseerijate katked rahva hulgas. Seejaguste katsete tagajärjena on kindlaks tehtud mitmed raskevad terwiseriffkumised ja hüpnootiseerijatel tuleb oma võimise eest kohtutes vastust anda.“

Na Wiini „Kriminaal-ühingus“ on küsimus harutamisel olnud. Seal avaldas kohaliku psühhiaatria kliiniku assistent dr. Rogerer arvamist, et hüpnoots kriminalistidele vähe kasu võiks tuua, kuna jeni-ajani veel forda ei ole läinud ühte hüpnootiseeritud kuritegijat üle-stunnistamisele wiia. Küll peab tema aga võimalikuks hüpnootsi abil seejagustelt tunnistajatelt tõde teada saada, kes mõnesugustel põhjustel ärkwil olles keelduvad kuritegija wastu tunnistamast. Telepaatia ei olla aga teaduslikule uurimisele jeniini veel mitte küllalt kättesaadaw, sest kõik senised katked temaga ei olewat küllalt rahuldawatel tingimustel ette wõetud. Otsekoheste tähepantefute püüdmine otfustawat seeja tele-

paatia ja selgenägewuse tarwitusele mõt-mise küsimuse kuni täielikumate uurimiste toimetamiseni eitarwas mõttes.

Järgmine kõneleja, dotfent dr. Paul Schilder, toonitas samuti, et katked, mis tema tuntud telepaadi Samusjeni ja ühe telepaatiliste omadustega arsti juures ette wõtnud, eitarwaid tagajärgi andnud, ja et juba ükfiinda see kujufus, mis teiste uurijate eksperimentaal katsetes ilmiks tuleb, telepaatia tarwitusele mõtmist kriminalistikas eitarb. Arwab, et hüpnoots kuritegude jälgimises mitte häid tagajärgi ei suutwat anda; nii ei olewat üks psühhiaatria kliiniku naispatsient, kes toime pannud enesetapumise katse fihwtitamise läbi, ka kõige sügawamas hüpnootilises unes halastajade nime nimetanud, kellest ta fihwti sai. Peab võimalikuks tunnistajate meelespidamise wärskendamist hüpnootsi abil.

Läinud aasta weebbruarikuus kõneles Berliini praktilise psühholoogia instituudi juhataja dr. Albert Woll Philharmonite saalis teema üle „Okultismus, hüpnootismus ja moodne kuritegewus“. Oma 36-aastaste kogemuste waral jõudis ta otfufesele, et jeni-ajani veel ükski telepaatiline, selgenägeline ehk psühhomeetiline katse ei ole lastnud ennast wastuwaidlematult kindlaks määrata. Sellewastu on seejaguste katsete teaduslik tähepantemine pea alati petmisi awalikuks teinud.

Nii oleks siis esialgu veel warane sentseid kuritegude jälgimise metooditfud kolt-kambri heita. N. S.

Õigusteadusest.

Tsiwiil-õigus.

Wann. adwokaat K. Mikfeld.

Pandi õigus on asja-õigus wõõra wara peale, mis wõlausaldaja nõudmist wõlgniku wastu kindlustab ning temale wõimalust annab seda wara wiia ja ni-wiisi oma nõudmise rahuldamist kätte saada.

Pandi õigust isleoomustawad kaks tunde-märki: 1) tema on liia õigus (акцессорное право), s. o. tema tekib ainult teatava kohustuse põhjal ja lõpeb ka selle kohustuse täitmisega. Teiselt poolt aga wõib pea-

nõudmine ikkagi edasi kesta, ehk küll pandi õigus juba ammugi lõppenud. Niisamuti, kui rahast, mis panditud asja müügist saadud, ei jattu wõlausaldaja nõudmise rahuldamiseks, on wiimasel ikkagi õigus ülejäanud summat wõlgniku käest nõuda. 2) Pandi õigus on asja-õigus. Kuid wahe teiste asja õiguste wahel seisab selles, et tema harilikult ei anna wõlausaldajale õigust panditud asja tarwitada ja temast kasu

saada. Selle vastu annab aga õiguse asja käsutamise peale, nimelt õiguse teda tasuta eest võõrandada. Asja-õigusline iseloom ilmub ennast selles, et asi jääb panditult ka siis, kui teise isiku omandusesse üle läheb.

Pandi õiguse subjektid on harilikult pearahakorra subjektid. Pandipidaja (залогодержатель) on võlausaldaja, pantija (залогодатель) — võlgnik, kuid peale võlgniku võib pantijaks ka teine isik olla, kes vabalt oma vara üle käsutab (P. Graf. § 1387).

Pandipidaja, kelle nõudmist võlgnik õigel ajal ei rahulda, võib kõik abinõud tarvitusele võtta, et panditud asi saaks ära müüdnud avaliku müügi teel. See õigus on temal isegi siis, kui võlgnikuga oli kokkulepe, et asja mitte ära ei müüdnaks (§ 1448).

Pandi õiguse objektiks võivad olla üldse kõik asjad, millede võõrandamine seaduse poolt keelatud ei ole, ja selle juures mitte ainult need asjad, mis peakoostuse tekkimisel juba olemas on, vaid ka niisugused, mis pärast ilmuda võivad, mitte ainult kehas-asjad (тѣлесныя вещи) vaid ka mitte kehas-asjad (бездѣльныя), nagu võlakohustused. Ühe sõnaga, kõik mida müüa lubatud, on ka pantida lubatud. Kuid peab kohe tähendama, et hüpoteegi objektiks võib ainult finnisvara olla.

Pantida võib iseenesest mõista ainult oma asja, aga mitte võõra varandust. Wiimast võib teha ainult asja õige omaniku nõusolekuga. Ilma nõusolekuta võib pantida ainult sel tingimisel, et pantija asja pärastpoole omandab, kusjuures pandi õigus astub jõusse mitte ennem, kui see tingimine on täidetud (§ 1364). Peale selle võib õige omanik niisugust pantimist otsekohe ehk vaikelt kinnitada (§ 1368). Lubab aga omanik kellegile oma asja pantida selle eesmärgiga, et võlausaldajat petta, siis jääb pantimine, tema karistuseks ikkagi jõusse (§ 1369).

Gradi, mis puutub liikuvaid asju, siis ei ole ülevalt tähendatud seaduste määrused nende kohta maksivad niisugusel juhtumisel, kui nende õige omanik on neid ise vabatahtlikult kolmandale isikule (pantijale) üle andnud — tarvitamiseks, hoiule või muuks otstarbeks. Pantimine on sarnasel juhtumisel maksjav, kui võlausaldaja oli

heas usus; vastutab omaniku ees ainult pantija.

Sarnane määrus on ka täitsa arusaadav, sest võlausaldajal on raske iga kord kindlaks teha, kas on pantija asja õige omanik või mitte; ennem juba peaks omanik selle eest hoolitsema, et oma varandust ustava isiku kätte usaldada, aga mitte petisele. Teine asi on, kui panditud asi oli õige omaniku käest ära varastatud. En võlausaldaja varastatud asja pandiks vastu võtnud, peab tema seda igal juhtumisel omanikule tasuta tagasi andma ning temal on ainult õigus võlgniku käest kahjutasu nõuda (§ 1475).

Varanduse iseloomu järele tuleb vahet teha: a) käsipandi (ручной закладъ) ja b) n.-nim. hüpoteegi vahel (ипотека § 1336).

Käsipandiks nimetatakse pandi õigust liikuva asja peale. See tekib asja üleandmisega võlausaldajale, kusjuures peab selge olema, et asi saab just selleks otstarbeks üle antud, et teatavat nõudmist kindlustada. Niiviisi satub vara võlausaldaja valdamisesse. Selle läbi saavad mitte ainult võlausaldaja, vaid ka kolmandate isikute huvid kaitstud, kes vastasel korral võiksid võlgnikule omalt poolt krediiti anda, arvates, et kellegil teatavate asjade peale veel õigust ei ole. Pärast aga tuleks ilmiks, et asjad juba panditud ja vastutavad oma väärtusega teise isiku eest.

Pandipidaja on kohustatud asja korras hoidma, kui hea peremees, ning vastutab rikete eest, mis tema süü või hooletuse läbi tekkinud. Peale selle ei tohi tema asja tarvitada, väljaarvatud juhtumisel, kui on olemas selle kohta kindel kokkulepe pantijaga, kuid isegi sel juhtumisel vastutab tema iga kuritarvitud eest (за злоупотребление своимъ правомъ).

Tarvitab võlausaldaja panditud asja ilma loata ja kui asi wigastatud saab, siis vastutab tema selle eest isegi siis, kui wigastus oli juhusline (случайное) § 1483.

Hüpoteegiks nimetatakse finnisvara pantimist, mille juures varandus jääb võlgniku valdamisesse. Hüpoteegi juures peab pandi õigus, kui asja-õigus liikumata varanduse peale, tingimata kreposti raamatutesse sissekantud saama. Ühe ja sellestama varanduse peale võib aga mitu pandi õigust olla; selle juures on eesõigus esimesel pandipidajal, sellel, kes esimesena

kreposti raamatutes seisab. Saab warandus wõlgniku mittemaksmise puhul ära müüdnud, rahuldada efitaks täielikult esimese pandipidaja nõudmist, ülejäänud summast järgmist jne.

Pandi õigus tekib: a) wabatahtlikult — erasifute kokkuleppel ehk wõlgniku korraldusel (testamendi läbi), b) kohutu otsuse põhjal, mis kreposti raamatutesse sissekantud saab. Wananimise põhjal aga pandi õigus tekkida mingil wiisil ei wõi (§ 1383). Pandi õigus kestab nii kaua edasi kui wõlausaldaja nõudmine täielikult rahuldatud ei ole. Saab ainult üks osa wõlast finni makstud, wastutab pant järeljäänud summa eest. Kui nõudmiste, mida mitu asja kindlustawad, saab osalt rahuldatud, siis jääb wõlausaldajal õigus kõikide panditud asjade peale, sest pandi õigusele on jaamata iseloom §§ 1343, 1344).

Pandiõigus lõpeb: 1) iseneesest, kui peakohustus, mida tema kindlustama pidi, kustutatud on, üks kõik mil wiisil see sündis, 2) kui ärammutew tingimine wõi pandiõiguse tähtaeg on kätte jõudnud; 3) kui panditud wara ära häwitatud, näit. panditud maja põleb maha. Oli aga warandus

finnitatud, siis läheb wastutus wõla eest finnituse summa peale. Riisamuti, saab põlenud maja asemel uus ehitatud, saab ka pandi õigus tema peale uuendatud. 4) Kui pandipidaja oma õigusest wõlausaldaja nõusolekul loobub jne. 5) Kui asi müüdnud, ning wõlausaldajad lunastatud summast rahuldatud jne.

Wäljaostmise õigus.

Asjaõiguste hulka kuulub ka n.-nim. wäljaostmise õigus (право выкупа), mis selles seisab, et teataval isikul on õigus wõõrandatud liikumata warandust omandada, selle juures omandajat kõrvaldades, tema õigustesse astudes, teiste sõnadega temal on õigus wõõrandatud warandust omandaja käest ära wõtta (§ 1613 ja 1614).

Tekib wäljaostmise õigus: a) seaduse põhjal, b) lepingu põhjal ja d) ühekiilgse tahtewaldamise põhjal.

Õiguse objektiks wõib siin ainult finniswara olla. Wäljaostja, oma õigust teostades, peab ostusumma finni maksmata, omandaja poolt tehtud kasulikud ja tarwilikud kulud ära tasuma, oma peale kõik koormatused ja orjesed wõtma.

Kirjadest toimetusele.

„Eesti Politseilehe“ toimetusele.

Palun allpool järgnewate ridadele lahkesti ruumi lubada:

„Politseilehes“ nr. 53/54 wõtab raiooniülem J. N. sõna maksuwõlgade sissenõudmiste kohta uue korralduse järgi, muu seas arwamisel olles, et wiimase teostamine linnades raskesti ei sünnitawat. Ei saa siin juures J. N. poolt ettetoodud mõtte awaldusti eitada üleüldistes joontes, kuid ei saa päri olla sellega, et eriti linnades see kergem teostada oleks. Nagu teada, on maal raioonid laialised, kuid elanikkude arw on vähem kui linnas. Linnades leidub maksjate seas kaupmehi, tööstureid jne., kellest aasta jooksul kolm-neli korda tuleb maksusid sisse nõuda, maal aga enamjagu maksjatest põllumehed, kes ühekorde riigimaksu maksawad. Pealegi on linnades raiooniülematel veel mitmeordjed wahikorrad, mis oma korda töö juures tatistujeks. See oleks uueks lõenduseks, et linnades raiooniülematel mitmemõrra tööd rohkem on, kui maal. Kuid nende ridade ülesanne ei seija üffinda küsimuses, kus raiooniülematel rohkem tööd, waid küsimuses, kuidõrd uus maksude sissenõudmise korraldus täies ulatuses otstarbekohane on?

Ei saa eitada, et suuremate summade juures jarnane süsteem tagajärgi annab, waatamata selle peale, et raiooniülemate tööd mitmemõrra suureneb. Kuid arusaamataks jääb, miksparaft wäiksemate sissenõuetawate summade juures erandit tehtud ei ole. On ju teada, et uus korraldus takistusi ei tee trahwide sissenõudmiseks täitmislehede järgi, misjuga summad ulatavad 50 tuhande peale ja üle. Kui wõtame näituseks kolme margalise liikumata waranduse maksu: raiooniülem annab kuuaegse maksutermi. Seega tuleks wiimasel 2 korda koha peal käia ja kui wõlgniku kodus ei juhtu olema, weel rohkem kordi. Sarnase wäikse summa sissenõudmine ei tasuts nähtud waewa ega ka ülearust ajawitumist. Ehk wõtame jällegi 100-margalise walla kasuts sissenõutawa isikumaksu. Maksutähtaja kuulutamisel palub wõlgnik, et talst lohe raha wastu wõetakse, see raistawat ühe tööpäewa ära, mis rohkem wälja teeks, kui nõuetawa summa juurus, olla kirjaostamata ja ei teadmat, kuidas posti kaudu raha saadetakse jne., kuid raiooniülemal on uue korraldusega keelatud raha wastu wõtta. Sealsamas aga wõtab raiooniülem teiselt kodanikult täitmislehe järgi 100 marka wastu. Siin juba tulewad esimese maksja poolt kirjad hääled

kuuldavale: „kas minu nägu halvem on kui teie oma, et raha vastu ei võeta ja jooksta lastakse“ ja meel jämedamalt, mis ei sünni avaldada. Püütakse küll ära seletada, mis põhjal talitatud on, kuid ajast maha jäänule ja liiategi kirjaostamatule, on võimatu midagi selgitada.

Süü näeme, et tungiv tarvidus oleks politsei laudu sissenõutavate omavalits. ja riigi maksude summade juures ülemäärast maksmapanemiseks, mis

võimaldaks igasugu maksude sissenõudmist sarnasel viisil, nagu see tegelikult täitmislehtede juures läbiiviidud. Ei võiks siin talitusteks olla ettetulnud raharaiskamised, sest nagu teada, on senini maksed summad puutumata olnud ja ei tahaks uskuda, et see tulevikuski sünniks. Raiooniülematele aga toots sarnane muudatus kergendust ja võimaldaks energilisemalt anduda oma ametile — välis- torra järgi walwamisele.

Ametlik osa.

Ringkirjadest.

Tollivalitsuse wahetiri 24. jaan. 1923 a.

Tollivalitsus on mitmel korral politsei ülemate poole pööranud palwega neile alluwatele jaostonna ülematele ära seletada, et kõik tollitrahwid, nii kohtute, kui ka Tollivalitsuse poolt määratud, saaksid riigi panga osakondadesse sisse makstud Tollivalitsuse deposti arwele, kuna kohtu maksud riigi sissetulekuteks arwatud saaks.

Politsei jaostondades pole aga selle peale mingisugust rõhku pandud, sest endist wiisi maksetakse ifka tollitrahwid ja kohtumaksud ühiselt riigi sissetulekuteks. Sarnane sissemaksmine sünnitab Tollivalitsusele üleliigset ja mõtteta kirjawahetust miimesuguste asutustega, takistab rängasti Tollivalitsuse tööd ning pikendab salatauba finniwõtjatele tasu wäljamaksmist.

Sellepärast palub Tollivalitsus Politsei Peawalitsust politsei ülematele ära seletada, et kõik tollitrahwid saaksid riigi panga osakondadesse Tallinna Tollivalitsuse deposti arwele sisse makstud.

Politsei peawalitsuse ringkiri 29. detf. m. a. nr. 10474/84911 kõigile maakonnawalitsustele ja politsei ülematele.

Mõnede asutuste järelekirjamine peale ja täienduseks ringkirjalise eeskirjale 28. oktoobrist j. a. nr. 8785 seletab sifeministeerium:

1) Endiste isikutunnistuste ja hobusepasside asemel võib uusi wälja anda neile, kes seda soowivad.

2) Uusi isikutunnistusi wäljaandes, iseäranis muulastele (mitte Eesti rahwusest), tuleb enne selgusele jõuda, kas nad tõesti Eesti Wabariigi kodanikud on, sest esialgu said mõnede asutuste poolt isikutunnistused mitte küllalt hoolikalt wälja antud.

3) Uute isikutunnistuste ja hobusepasside wäljaandmisel wõetakse wanad ära ja nende peale tehakse kas templiga või wärwilise tindiga märkused uute wäljaandmise üle. Wanad hoitakse alal asutuses, kes uue wälja annab.

4) Uue isikutunnistuse ehk hobusepassi wäljaandmisest teatatakse, kust wana wälja antud sai, äratähendades nii endise, kui ka uue numbrit ja wäljaandmise aega. Wiimane, s. t. wana dokumendi wäl-

jaandja ajutus selgitab, kas tema poolt oli tõesti tähendatud dokument wälja antud ja märgib jaatawal korral kirjawahetuse kausta; eitawal korral aga teatab sellest uue dokumendi wäljaandjale asutusele.

5) Isikutunnistuse ja hobusepassi ümberwahetamisel uue vastu, tuleb maksu wõtta harilikus korras, nagu esimest korda wäljaantawa eest.

6) Uued isikutunnistused tulewad võimalikult päewapildiga warustada. Nende pealekleepimine sündigu korralikult, et pildi ümberwahetamine mitte võimalik ei oleks. Kleebitud päewapilt finnitatakse tunnistust wäljaandja asutuse pitsatiga. Pitsat pannakse peale selgelt ja nõnda, et umbes üks pool pitsati kirjast päewapildi ja teinepool blanketi lehe peale jääb. Teine essemplaar päewapildist hoitakse asutuses alal. Soowitaw oleks, et isikutunnistuse saamiseks esinetakse lühikese kirjaliku palwega.

7) Palwed esialgse isikutunnistuse saamise kohta on tempelmaksud wabad, tariifi nr. 17 p. 7, lit. „c“ põhjal, kuid palwefirjad isikutunnistuste uuendamise, ümberwahetamise ehk kaotamineku korral käiwad 10-margalise tempelmaksu alla, tariifi nr. 17, p. 7 järele („R. L.“ nr. 71/72 — 1920 a.). Kui palwefirja peale antakse eraldi kirjalik wastus (peale isikutunnistuse), siis käib wastus ka 10-margalise tempelmaksu alla.

Politsei Peawalitsuse ringkiri 27. jaan. 1923 a. nr. 930, kõigile maakonnawalitsustele ja politsei ülematele.

Mõned isikutunnistusi wäljaandjad asutused on Politsei Peawalitsuse ringkirja 29. detsembri 1922 a. nr. 10474/84911 § 6 mõttest nõnda aru saanud, et päewapiltide pealekleepimine isikutunnistustele funduslik on ja on keeldunud ilma päewapildita isikutunnistusi wälja andma. Samuti on hakatud nende asutuste poolt isikutunnistuste wäljaandmisel nõudma esinemist tingimata kirjaliku palwega.

Arusaamatuste ärahoidmiseks seletab Politsei Peawalitsus, et isikutunnistuste warustamine päewapildiga milgil tingimisel funduslik ei ole ja päewa-

pilt tuleb ainult siis peale kleepida, kui isikutunnistuste saajad seda ise soovivad.

Nende isikute kohta, kes isikutunnistuste saamiseks ei soovi kirjaliku palwega esineda, tuleks isikutunnistust väljandja asutuse poolt teateleht täita, mis umbes samasuguseid küsimusi sisaldaks, nagu isikutunnistuste blankettidel tähendatud ja misjulgune teateleht isikutunnistust sooviija isiku poolt alla kirjutataks. Politsei asutustele, kes isikutunnistusi välja annavad, on tähendatud teatelehe täitmine sunduslik, kui isikutunnistuse saamiseks palwefirja fiske antud ei ole.

Politsei Peawalitsuse ringkiri 19. jaan. 1923 a. nr. 582.

Uued lasteriista lubade blanketid on riigi wäärtmärkide valmistamise osakonnalt Eesti Panga Tallinna osakonnale saadetud, kes neid teistesjse Eesti Panga osakondadesse edasi saadab wastawate politsei asutuste warustamiseks.

Uute blankettide suhtes käsitamiseks wõtta järgmine korraldus:

1) Uusi lasteriista blankette on wolitatud saama Eesti Panga osakondadest kõik politsei ülemad.

2) Politsei ülemad saawad lasteriista lubade blankette Eesti Panga osakondadest samasugustel alustel, kui isikutunnistuste ja hobusepasside blankette, nagu Politsei Peawalitsuse ringkirjalises eeskirjas 28. okt. 1922 a. nr. 8785 tähendatud.

3) Riigi wäärtmärkide valmistamise osakonna poolt on uue blanketi hinnaks 15 marka määratud.

4) Politsei ülematele antakse wastawast Eesti Panga osakonnalt amanfi näol kuni 100 lasteriista loa blanketti.

5) Wabariigi Walitsuse poolt 9. weebr 1921 a. („R. L.“ nr. 13 — 1921 a.) wastuwõetud määruse § 4 põhjal lasteriistade hoidmise ja kandmise kohta tuleb lasteriista loa eest selle kättesaamisel iga aasta eest sada (100) marka maksta.

Selle määruse § 4 mõtte järele läib tähendatud maksu hulka ka blanketi hind. Sellepärast tuleb iga aasta eest 100 marka fiskeandudes, 15 marka blanketi tasuks arvata, kuna ülejäänud tasujumma (85, 185, 285, 385 ja 485 mrf.) tempelmartides lubale kleepitakse.

Lasteriista loa tähtaja pikendamise korral tuleb täielikult 100 mrf. iga pikenduse aasta eest tempelmartides lubale kleepida.

6) Uutel blankettidel välja antud lasteriista load tulewad päwapildiga warustada. Nende pealekleepimine jündigu korralikult. Kleepitud päwapilt kinnitatakse luba väljandja asutuse pitsatiga.

7) Peale riigi heaks minewa maksu tuleb politsei ülematel omawalitsuste heaks wõetaw maks lasteriistade pidamise lubade pealt fiskeanduda („R. L.“ nr. 3 — 1921 a. ja nr. 44 — 1922 a.).

8) Käesolew korraldus maksma panna 25. jaanuarist j. a.

9) Endiste tarwitamata jäänud blankettide üle tuleb wastaw akt kokku seada ja kõik blanketid ühes aktiga Politsei Peawalitsusele saata 15. weebbruariks 1923 a.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 1615. Engeja nr. 2010. Küsimus. Kui pikk on tähtaeg maakonnavalitsusel, kui järewalwe asutusel, protestide tõstmiseks walla- ja alewinõukogude otsuste wastu, välja arwatud eelarwed.

„Riigi Teatajas“ nr. 78 — 1919 a. avaldud seaduse nr. 149, p. 4 mõiste järele oleks

see 2-nädaline. Kohtud praktiseeriwad aga seda „R. L.“ nr. 10 — 1919 a. awaldud administratiiv kohtu korra järele, kus tähtaeg harilikult 1-kuuline.

Wastus. Tähtaeg on kahenädaline, nagu see „R. L.“ nr. 78 — 1919 a. järewalwe seaduses ettenähtud.

Mitmesugust.

Kuritegijate tagaajamine.

„E. P.“ kaastööline Berliini kriminaal komisssaar E. Engelbrecht.

Dösel kell kolm halwa kuulsusega jala telbriidris Friedrichstadts.

Katmata puulaudade taga, tugebeta pinkidel ja puutoolidel istub kirju jeltkond, umbes kahetja-

kümmend inimest. Peaasjalikult tüdrukud, kes mudu armastust pakkudes ümbruskonna tänamatei hulguwad ja nende sõbrad, nooredmehed, keda tüdrukute sõprus igasugusest tööst wabastab. Siis mehed toorete kuritegija nägudega, kellest rahulik lo-danik pimedail tänamail wõimalikult laugelt möb-da püüab minna.

Ühe õlle ja lohviijätistega määratud laua taga istuvad neli niisugust noortmeest ja peavad soffitades nõu ühe uue „asja“ üle. Kõrtsi peremees leti ääres suudab aga siiski mõned sõnad kinni püüda, millest temale küll on, et teada, et „Kõlleti-Willi“ oma kolme kaaslasega wara hommitu ämaruses „suure asja“ korda saata kawatseb. Muidu ei hooli keegi neist neljast, ta teistel külalistel on „äri asjus“ tegemist. Klaveri taga istub ja raiub klahwe „Klaveri-Brits“. Kellel aega ja kellele see lõbu teeb, mõib oma netuga tantfu lüüa. Peremees ja tema walge põllega abillisel on palju tegemist. Praegu lasub üks kahest „winnajast“ (nii nimetatakse uksehoidjaid) jälle kolm uut külalist sisse, teda suure halluuga wastu wõetakse. On ju üks tulijatest kõigi kooswiitijate sõber. Olgugi et ta praegu rööwimise pärast, kus juures ta koguni ühte „polenti“ (politseinikku) rewolvrist haawas, kriminaalpolitsei poolt taga ositatakse; siin oma sõprade seas ei ole tal äraandmist kartta, siin on ta kindel.

Jälle kolm ukse taga. Peremees awab lse ukse, kuid pörfab aga hirmunult tagasi. Laetud püstoli käes hoides, tormawad sisse kriminaal politsei ametnikud, kõige ees kommissar, händes üllatatud külalistele „käed ülles!“ Need teawad, et „käsituskomando“ ametnikud neis asjus nalja ei mõista ja automaatselt lendawad käed ülles. On kuulda, kuidas mõned püstoltd põrandale langewad, nende omanikud arwawad paremaks neist juba warakult wabaneda. Wastuhakkamine ei aita, umbes kakskümmend püstoli waatawad neile wastu. „Walmistage Aleksandriplatšile minemijets!“ — hüüab kriminaal-kommissaar, „käed ülewal hoida, härrad üffitult ette astuda!“ Müüd saawad nad läbi otstitud, et peidetud sõjariistu leida. Kolm laetud püstoli, neli mahalööjat ja suurem arw muukraudu wõetakse ära ja nende omanikud eriti selle tarwis määratud ametnikkude hoole alla antud.

Kiire korras toimetatakse laadimist, kusjuures weel üks ja teine põgeneda püüab. Üks läheb julgelt kordniku juure ja nõuab läbipeasemist, heldes „olen jeltšimees“. Juba tahab kordnik teda läbi lasta, kui äkitsest piff Krähe oma kullifilmadega teda silmab. Nuttu juure jooksta ja teda tagasi kiskuda, ennem kui talle igatsetud wabadus wastu naerab. „Lihuni-Paul“, hüüab Krähe, — „Sumal tänatud, et jälle üksteist näeme!“

Wahapeal otstwad ametnikud põhjalikult põranda, pingid, lauad ja keldri wõlwi alused läbi. Weel neli püstoli, ühed tangid, üle kahe tofina muukraudu, üks kõiest redel, kats rahataksut, wale tunnistustega ja üks kuldformus on saad, mida ettewaatlikud kelmid enesest eemale wiskasid.

Kolm meoautot jõuawad kümne minuti jooksul politsei-presiidiumi hoowi, wäljalaadimine on kiirelt lõpetatud ja käsituskomando suures saakis on jälle kõik koos. Siin walitseb kord. Kes juhitwatele

ametnikkudele wastu hakkab, tahetseb jeda warsti, kas üleüldises eht üffitus wangi-kambriks. Suurem oja tunnemad juba jeda asutus ja on siin juba ennemgi olnud. Nad teawad, et kommissariga kõige parem hakkama saab rahulikult rääkides. Häbemata wastused ja jultumus ei awalda mingit mõju.

„See ei ole ju kellegi ametnik“ ütleb üks noor poisitene oma naabrile ja näitab oma wastas seiswa härra peale. „De, tead, seda ja ei tunne, see on ju Sella, see aitab täna kaasa“, on wastus. Ja tal on õigus, see härra on tuntud kriminaal-kirjanik Leo Sella, suur kuritegemuse ja tema peiduurgaste tundja.

Üffite kindlastegemine läheneb lõpule, üffitunnistused on läbi waadatud ja nende seast waled kindlaks tehtud.

Kinniwõtmiskoolutuskrjad on läbi waadatud ja komblus-walwepolitsei juures „naiskülaliste“ üle diendust saadud ja järel küstid.

Müüd mõiwad kõik need, kelle wastu mingit kaebust ei ole, lahuda. Sellega ei ole aga weel mitte õeldud, et nad täiſa puhtad igasugusest patust oleksid.

Sugugi mitte! Suurem oja neist tänab oma wabadust ainult asjaolule, et nende käest walepaberid ei leitud. Nad teawad seda, ja irooniline naeratus mängib nende huulte ümber. Umbes 15 kelmi peawad ſia jääma, niisama huwitawad mõned „daamid“ kõlbluspolitseid.

Üffimeeste seas on ka „Lihuni-Paul“. Waikſelt palub ta ühi paberosſi. Kui tal see ainult olets, kui ta ſuitſetada tohiks, ſis mõiks ta rahul olla. Nii nagu suuremal osal kuritegijail on ſuitſetamine tema suurem kirg mängu juures, seda on tal raske maha jätta.

Kell on pool kuus. Kuna lahti lastud kelmid oma neiudega mõnda kõrtſi ſatuwad, ajub wapper käituskomando tööle, mis harilikult alles hilistel hommitutundidel lõpeb.

Wäljas hakkab koitma, töölisted töttawad oma töökohtadesse, üffimehed tänawraudtee wagunid weerewad mõõda, Berlin ärtab unest.

Tunnistajate seletustest.

Kõhtundumit Altmann Wiinist awaldab Großi arhitektis huwitawa ja ühtlasi wäga õpetliku näituse tunnistajate-pealtnägiijate seletustest.

1. aprillil 1912 a. ſai Wiinis keegi meesterahwas kiire ja ettewaatomata ſõitmise tagajärjel ſurma. See mees tahtnud postwantri kõrwal üle elawa ſitumiseega tänawa minna; ſamal filmapilgul tahtnud ristiſtawast tulew meowoorimees Fr. K. postwantri tagast kiiresti läbi sõita, pole sellepärast postwantri warjus olewat meest näha mõinud, mille tõttu wiimane woorimehe wantri alla ſattus.

Sel puhul kuulati üle terve rida tunnistajaid, kelle seletustest wäljapaistwamad kohad awaldame:

37 aastane reisija Mag O. westnud kriitilisel filmipilgul ühe teise härraga juttu. Ta kuulnud oma seljataga weowanter lähenevat, mis, ofustades hobuste kappade plagina järele, kiiresti sõitnud. Põrraga kostnud tema kõrvu järsk karjatus ning seal märkanud ta üht meest kaebtusaluse wantri all. Ta ei võida seega küll sündmust ennaft kirjeldada, kuid arwab siiski, et kadumu wististi õnnetuspaiga lähedal asuwast kõrtjast parajasti wälja, tänawale wifati, kus ta möödasõitwa sõiduriista alla sattus. Tema teada heidetawat tähendatud äriist tihti joobnud külalisi tänawale ja pandawat siis wälisuts lühitejeks ajaks luffu. Kui tema lohe peale õnnetuse märkamist sama äriisse tahtnud jooksta, et wigasaanule wett tuua, leidnud ta äriukse lukus olewat. Tema telefoneerimud kiireabi jaama, ja kui ta telefoni juurest tagasi tulnud, olnud kõrtju uks jälle lahti.

19 aastane tööline Germitine B. näinud meest waarawal sammul kõrtjast wälja tulewat. Tunni-
taja arwanud, et joobnud isik teda tülitada mõuel, kuid jeda pole sündinud. Mees peatanud filmapi-
guts kõnnitee äärel, astunud siis ühe sammul täna-
wale ning kuttunud hobuse ja esimeste rataste
wähele pikali. Kukkudes haaranud ta tringist kinni,
hobune ehmatanud, löönud tagumise labjaga üles
ja lööt trehwanud mehele pähe. Woorimehel ei
läinud torda peruksläinud hobuseid kinni pidada.

Woorimees Leopold M. istus kaebtusaluse wank-
riks. Tema tunnud järsku pörutust rataste all, ar-
wanud, et üks suhtru pea wantrist wälja kuttunud.
Alles tagasi waadates näinud ta õnnetut maas
lamawat.

14 aastane käsitööpiline Johann D. seletab, et
üks mees läinud temast waarawal sammul mööda
otse hobustele wastu; jäänud hobustele jalgu, ku-
na üks hobune talle tagumise labjaga pea peale
astunud.

13 aastane kooliõpilane Josef St. kõneleb, et
weowanter liitunud niitõrd tassa, et tema jõudnud
wantriga sammul pidada. Alles tänawa-ristiist üle
sõites pistnud hobused traawima. Üks härra tul-
nud tuigerdades kõrtju poolt ja otse hobustele
wastu. Teine hobune läinud peruks ning jooksnud
mehele otse.

20 aastane kohwiku kassapreisi Philomene R.
awaldas järgmist: tema waadanud enda ümber ja
näinud meest, keda hiljem õnnetus tabas, kõrtju
poolt tulewat ja üle tänawa minewat. Mees as-
tunud sirgelt ja ei annud kuidagi joobnud inimeje
muljet. Tulnud weowanter väga kiire traawis.
Mehe kohta jõudes jooksnud wiimane hobuste jal-
gu, nii et woorimehel wõimata olnud hobuseid
kinni pidada.

35 aastane müüjanna Anna R. näinud meest
sirgelt üle tänawa minewat. Mees tahtnud nähta-

wasti tagasi pöörata, kuid saanud tiislist wõi
jälle hobustest pikali wifatud.

28 aastane firma esitaja Jakob M. teatab, et
kaebtusalune olla väga kiire tempus sõitnud, tah-
tes teistest woorimehest mööda jõuda. Mees, keda
õnnetus tabas, astunud sirgelt ja ei jätanud joob-
nud inimeje muljet. Weowanter ei wõinud ta
postwantri warjus näha. Kui weowanter para-
jasti ühest jahukoormast tahtnud mööda sõita, aja-
nud ta tähendatud mehele peale.

Kõrtjupidaja Josephine R. salgab joobnud küla-
liste wäljawiskamist ja nende taga ukse lukusta-
mist. Temal puududa ukse wõtigi, kuna uks klam-
briga wäljaspoolt kinni läib. Õnnetu ei olla üldse
tema kõrtjus läinud.

48 aastane Jeanette B. näinud meest maha
langewat. Woorimees sõitnud väga kiiresti ja
püüdnud peale õnnetust põgeneda.

20 aastane postwantri kutser Josef L. seletab, et
weowanter sõitnud ülemäära kiirelt ja pidanud
ülele wastutulewale jahukoormale teed andma.
Jahuwankri juht ja tema ise olnud sunnitud oma
hobuseid tagasi tõmbama. Kui tema selle järele
tagasi waadanud, näinud ta, kudas weowantri
tiisel õnnetule külge tõukanud. Samal pilgul as-
tunud pahempoolne hobune mehele tanna peale
ja mees kuttunud hobuste ette maha. Siis astu-
nud parempoolne hobune mehele pea peale. Tema
wõida kinnasti tõendada, et hukkunu ei olnud
joobnud.

43 aastane äriteenija Karl Sch. wiibinud R.
kõrtjus. Õnnetuse õhwer seal ei olnud. Tema jook-
nud lärmil peale kõrtjast wälja ning näinud, kui
kadunu laipa parajasti ära koristud. Wiimajel ol-
nud täht wiinapudel taskus.

Laiba lahkamine ilmutas, et mao wedelik sifal-
dab worstiliha ja worstinaha jäänuheid ning
lõhnab tuntawalt weini järele. Siiski ei paku-
nud lahkamisandmestil küllaldaselt toetuspunkte
hukkunu joobnudoleku tõendamiseks.

Peale eelpool kirjeldatud lahkiminekute tunnis-
tajate seletustes selgus weel, et üks oja tunnistajaid
olla kuulnud woorimehe hoiatushüüdu, teised
mitte.

Kaebtusalune ise seletab, et tema pole esimesel
filmipilgul sugugi teadnud, et kellegist üle sõitnud.
Tema tunnud küll wantri pörutust, kuid arwanud,
et suhtrupea wantrist wälja kuttunud ja rataste
alla jäänud. Sellest selgub muidugi, et hoiatushüü-
du tema poolt olla ei wõinud.

Õnnetuspaiga waatlusel saadud andmete põhjal
wõis arwata, et juhtumine sahtlemata nii toi-
mis, kuidas see algul juba kirjeldud. Kiirelt sõi-
teu, weidile wiinastanud woorimees ei näinud
postwantri taga wiibawat meest ja ajas temale
peale filmipilgul, kui see tänawaristiil keda war-
jawast postwantrist paar sammul maha jät.

Suure kiruse tõttu, millega sõrdlemise erutav sündmus toimus, ei jaksanud tunnistajad sündmuse ühtlasju küllalt järjekindlalt tabada ja kujutatsid seepärast endale tagantjärele ette, kuidas terve lugu mõis juhtuda. Sel kombel saadud mõtete konstruktsiooni pidas siis igaüks üleelatud tõelitsufets. Eriti õpetlik on tolle tunnistajanna seletus, kes näinud õnnetuse ohvrit kõrtjast wälja tuigerdawat, eht see küll, nagu kindlaks tehti, kõrtjus ei käinudki. On selge, et õnnetuse ohwer suurema osa tunnistajate tähelepanu alla sattus alles sel hetkel, kui teda juba ähwardas hädaoht.

Enne seda oli tema üks neist lugematuist mõõdaminejaist, keda elawal juurlinna tänawal lähemalt ei maadelba. Arusaadam, et ta ähwardawat hädaohtu märgates instinktiivselt liigutusi tegi, et ennast peasta. Samadest liigutustest said pealtwaatajad mulje, nagu oleks mees tuigerdamud. Lähedal asuw kõrts ja tühi wiinapudel tastus juhtisid mõtted joobnudoleku peale, ning seda kaudu tekkinud efektsuse läbi tantu ka hädaohtu filmapilgul nähtud tuigerdusliigutused sündmuse eel-loo peale üle.

H. L.

Wäljaandja: **Toimetuskomisjon.**

Wastutaw toimetaja: **G. Maddison.**

Tegelik toimetaja: **R. Rogermann.**

Kuulutused.

Tunnustakse maksuwetaks järgmised kadumaläinud isikutunnistused:

Pari, Jaan Hansu p., w. a. Uue Kariste wallawal. 11. 8. 21 a. nr. 526.

Jürgenson, Helene Jaani t., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 5. 12. 19 a. nr. 2185.

Kullo, August Juhani p., w. a. Lohusoo wallawal. 1922 a. nr. 12.

Janson, Karl Gustawi p., w. a. Uudla wallawal. 22. 3. 21 a. nr. 1611.

Kalt, Miina Jakobi t., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 3. 12. 19 a. nr. 1713.

Janson, Marie Udo t., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 3. 12. 19 a. nr. 1699.

Pärtel, August Karli p., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 5. 3. 20 a. nr. 10081.

Selberg, Karl Ernsti p., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 14. 9. 21 a. nr. 13931.

Saartson, August Johani p., w. a. Sauga wallawal. 29. 12. 21 a. nr. 881.

Greenberg, Theofilie Karli t., w. a. Sõmeru wallawal. 7. 6. 20 a. nr. 1443. (10714)

Karri, Rosalie Jüri t., w. a. Sõmeru wallawal. 2. 12. 19 a. nr. 21. (10715)

Wunder, Karl Jakobi p., w. a. Rüti wallawal. 21. 2. 20 a. nr. 279. (10716)

Kurberg, Minna Maria Hansu t., w. a. Wõru l. pol. 22. 11. 19 a. nr. 504. (11306)

Milder, Jüri Gustawi p., w. a. Usküla wallawal. 13. 1. 20 a. nr. 38. (11363)

Einesberg, Miina Kristjani t., w. a. Rikholdi wallawal. 1. 5. 22 a. nr. 794. (11364)

Jaanberg, Gustaw Karli p., w. a. Jõgi-soo wallawal. 17. 12. 19 a. nr. 38. (11365)

Püü, Tõnu Jüri p., w. a. Jõeletme wallawal. 11. 12. 19 a. nr. 74. (12002)

Püü, Maali, w. a. Jõeletme wallawal. 11. 12. 19 a. nr. 86. (12003)

Sepmann, Olga Jakobi t., w. a. Rõnnu wallawal. 16. 6. 20 a. nr. 1113. (12004)

Jakula, Johannes Karli p., w. a. Rõnnu wallawal. 5. 8. 20 a. nr. 1167. (120005)

Mesikäpp, Alice Jaani t., w. a. Rawila wallawal. 5. 1. 20 a. nr. 164. (12006)

Beekmann, Tõnis Tõnu p., w. a. Mawere wallawal. 9. 4. 20 a. nr. 678. (12018)

Raudsepp, Eliise Jaagu t., w. a. Mawere wallawal. 5. 1. 20 a. nr. 558. (12019)

Triisberg, Georg Johani p., w. a. Antja wallawal. 3. 3. 20 a. nr. 168. (12020)

Udler, Anton Johani p., w. a. Rõnnu wallawal. 12. 6. 20 a. nr. 1104. (12022)

Jwanowa, Anastafia Feodori t., w. a. Narwowa-Jõesuu pol. jsk. 31. 10. 21 a. nr. 531. (12023)

Sõnberg, Jaan Mardi p., w. a. Mawere wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 357. (12025)

Bloufeldt, Hugo Jüri p., w. a. Kolga wallawal. 27. 1. 22 a. nr. 1869. (12026)

Peekal, Konstantin Jüri p., w. a. Raudt. pol. ülema p. 13. 4. 20 a. nr. 5557. (12117)

Luur, Karl Karli p., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 16. 6. 20 a. nr. 11355.

Weeber, Aleksander Johannese p., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 20. 12. 19 a. nr. 11355.

- Sagemann, Heinrich Willemi p., w. a. Taali wallawal. 11. 5. 21 a. nr. 217.
- Uermann, Aleksander Jüri p., w. a. Pati wallawal. 17. 6. 20 a. nr. 698.
- Murik, Alma Jaagu t., w. a. Pati wallawal. 20. 12. 19 a. nr. 141.
- Stimmer, Hans Peedi p., w. a. Pati wallawal. 15. 1. 20 a. nr. 555.
- Pumbernikel, Johan Karli p., w. a. Pati wallawal. 20. 10. 21 a. nr. 866.
- Jakobson, Johannes Jaani p., w. a. Kilingi wallawal. 25. 5. 20 a. nr. 493.
- Rüffel, Milda Karli t., w. a. Sõmeru wallawal. 23. 12. 19 a. nr. 1163. (11072)
- Olmer, Alide Mihkli t. (11073)
- Bahmann, Johannes Hansu p., w. a. Ratwere I. pol. ülema p. 17. 1. 20 a. nr. 4296. (11074)
- Wakker, Elise Augusti t., w. a. Ratwere I. pol. ülema p. 19. 12. 19 a. nr. 3477. (11075)
- Form, Pauline Mihkli t. (11076)
- Rabur, Arnold Gustawi p., w. a. Runda-Malla wallawal. 12. 12. 19 a. nr. 133. (11077)
- Uusna, Jüri Abo p., w. a. Abo wallawal. 1. 3. 21 a. nr. 1537. (12120)
- Roemets, Miili Johani t., w. a. Kasa-ritsa wallawal. 8. 1. 20 a. nr. 808. (12170)
- Müür, Emilie Johani t., w. a. Wõru wallawal. 31. 12. 19 a. nr. 543. (12171)
- Rõiw, Madli Jaani t., w. a. Aleksandri wallawal. 6. 12. 19 a. nr. 99. (12172)
- Härg, Anna Mihkli t., w. a. Wõru pol. jsk. 30. 11. 19 a. nr. 2089. (12173)
- Mänd, Kristjan Juhani p., w. a. Saulepi wallawal. 23. 12. 19 a. nr. 297. (12372)
- Samr, Piisa Peetri t., w. a. Suuremõisa wallawal. 18. 12. 19 a. nr. 1026. (12469)
- Salu, Madis Mardi p., w. a. Kehna wallawal. 7. 5. 20 a. nr. 282. (12663)
- Randorf, Johan Hansu p., w. a. Rapla wallawal. 13. 1. 20 a. nr. 537. (12664)
- Lumberg, Rudolf Tõnise p., w. a. Rapla wallawal. 28. 4. 21 a. nr. 2753. (12665)
- Schmidt, Julie Hansu t., w. a. Rapla wallawal. 21. 10. 20 a. nr. 2516. (12666)
- Braumann, Ida Jüri t., w. a. Taali wallawal.
- Weidernas, Hans Mardi p., w. a. Undla wallawal. 12. 12. 19 a. nr. 401.
- Wellmann, Frants Friedrichi p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 22. 12. 19 a. nr. 6863.
- Janson, Boris Kadri p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 31. 12. 19 a. nr. 8529.
- Põlenik, Jüri Jüri p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 5. 12. 19 a. nr. 3275.
- Motshanow, Peeter, w. a. Wasknarwa wallawal. 1. 12. 19 a. nr. 457.
- Wimfon, Lydia Jaani t., w. a. Runda alewival. 1921 a.
- Jürna, Leontine Karli t., w. a. Ratwere wallawal.
- Wuks, Wilip Juhani p., w. a. Häädemeeste wallawal. 13. 5. 22 a. nr. 679.
- Sep, August Mihkli p., w. a. Taali wallawal. 19. 9. 21 a. nr. 110.
- Alaafen, Salme Karli t., w. a. Taali wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 307.
- Tori, Hans Jaani p., w. a. Tall. Raubtee pol. ülema poolt 13. 11. 19 a. nr. 456. (5810)
- Madisson, Johan Jaani p., w. a. Jõgeweste wallawal. 25. 1. 21 a. nr. 476. (8488)
- Mitt, Johan Tõnise p., w. a. Helme wallawal. 20. 11. 20 a. nr. 792. (8489)
- Peiser, Peeter Andrese p., w. a. Hummul wallawal. 8. 12. 19 a. nr. 611. (8493)
- Jaakson, Johan Johani p., w. a. Jõgeweste wallawal. 20. 12. 19 a. nr. 311. (8495)
- Airt, Miili Hansu t., w. a. Jõgeweste wallawal. 16. 12. 19 a. nr. 221. (8896)
- Rätsep, Hans Karli p., w. a. Koorküla wallawal. 4. 1. 22 a. nr. 534. (8500)
- Mägi, Hans, w. a. Narwa I. pol. 1 jsk. nr. 19279. (8599)
- Rumberg, Gustaw, w. a. Wõhnja wallawal. 7. 2. 22 a. nr. 877. (8600)
- Leppik, Marie Tõnise t., w. a. Rapla wallawal. 25. 11. 20 a. nr. 2583. (9095)
- Kroon, Johannes Johani p., nr. 5. (9696)
- Lilienthal, Juuli Hindrefu t., nr. 316. (9696)
- Saarmann, August Reinu p., nr. 697. (9696)
- Sarapik, Amalie Hansu t. (9696)
- Tuul, Johan Johani p., w. a. Tall. I. pol. 3 jsk. 15. 1. 20 a. nr. 5982. (9097)
- Rõhw, Johan Andrese p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 2. 12. 19 a. nr. 2012. (9098)
- Liidres, Mart Jaani p., w. a. Järwa-kandi wallawal. 22. 5. 22 a. nr. 573. (9099)
- Kornel, Hendrik Kaarli p., w. a. Wana-Antsla wallawal. 24. 9. 20 a. nr. 1572. (9643)
- Rahar, Gustaw Piisa p., w. a. Aleksandri wallawal. 31. 3. 21 a. nr. 31. (9644)
- Paaßon, Oswald Jaani p., w. a. Koofi wallawal. 28. 1. 20 a. nr. 93. (9645)

- Toots, Anna Andrei t., w. a. Wana Laitse**
 wallawal. 20. 3. 20 a. nr. 958. (9646)
- Anton, Ida, w. a. Sõmmerpalu wallawal.**
 15. 5. 20 a. nr. 887. (12154)
- Kurwits, August Jaani p., w. a. Rogasi**
 wallawal. 26. 11. 19 a. nr. 36. (9649)
- Tolga, Eduard Johani p., w. a. Kasaritsa**
 wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 424. (9650)
- Ruslapuu, Bruno Jakobi p., w. a. Wiitina**
 wallawal. 20. 4. 20 a. nr. 694. (12151)
- Rikkas, Mai, w. a. Wiitina wallawal.** 5.
 12. 19 a. nr. 15. (12153)
- Rikkas, Peeter Hendriku p., w. a. Wiitina**
 wallawal. 16. 12. 19 a. nr. 194. (12152)
- Rurk, Jüri Johani p., w. a. Tall. I. pol.**
 2 jsk. 3. 2. 20 a. nr. 6871. (10604)
- Riwiwäraw, Hans Jüri p., w. a. Riiti**
 wallawal. 13. 8. 20 a. nr. 572. (10737)
- Abramowa, Pauline Mihaili t., w. a. Jõhwi**
 wallawal. (11064)
- Strandberg, Emmi Hansu t.** (11066)
- Stern, Piisa Jaani t., w. a. Rakvere I.**
 pol. jsk. 1. 12. 19 a. nr. 928. (11069)
- Kristjansen, Hans Teenu p., w. a. Umbla**
 wallawal. (11070)
- Dstermann, Aleksander Gustawi p., w. a.**
 Sutlepa wallawal. 7. 1. 21 a. nr. 151.
 (11366)
- Grabi, Mide Jakobi t., w. a. Kloostri wal-**
 lawal. 14. 2. 20 a. nr. 672. (11717)
- Kind, Eidda Toomase t., w. a. Abja walla-**
 wal. 22. 12. 19 a. nr. 1639.
- Krause, Jüri Andrese p., w. a. Enge wal-**
 lawal. 1920 a. nr. 48.
- Turff, Johannes Juhani p., w. a. Tall. I.**
 pol. 6 jsk. 23. 10. 20 a. nr. 8189.
- Reek, Wladimir Meffei p., nr. 1693.**
- Ronurin, Wassili Mimi p., w. a. Tartu**
 maak. pol. ülema poolt 29. 6. 21 a. nr.
 776. (12028)
- Nah, Minni Udo t., w. a. Rogula wallawal.**
 nr. 869. (9120)
- Mühlberg, Jaan, w. a. Wiljandi walla-**
 wal. (10062)
- Pawelson, Johannes Danieli p., w. a.**
 Triita wallawal. 9. 12. 19 a. nr. 245. (9092)
- Mirna, Hans Hansu p., w. a. Rabala**
 wallawal. 22. 12. 20 a. nr. 25. (9093)
- Wedemann, Jüri Jüri p., w. a. Rai-**
 küla wallawal. 21. 1. 20 a. nr. 43. (9094)
- Tõugu, Melanie Georgi t., w. a. Jõhwi**
 wallawal. 1919 a. (9383)
- Tell, Mdele Peetri t., w. a. Uue Antsla**
 wallawal. 27. 1. 21 a. nr. 486. (9920)
- Kroon, Weera Arnoldi t., w. a. Wastse-**
 Dtepää wallawal. 6. 1. 20 a. nr. 227. (9921)
- Kuldkepp, Martin Karli p., w. a. Was-**
 temõisa wallawal. nr. 1165. (10054)
- Kink, Anna Tõnise t., w. a. Wastemõisa**
 wallawal. 6. 3. 20 a. nr. 1227. (10055)
- Taksberg, n. Soomann, Mide Jüri t.,**
 w. a. Wiljandi maak. pol. I. jsk. (10056)
- Kepp, Sinaida Johani t., w. a. Pärnu I.**
 pol. ülema p. 1919 a. (10057)
- Dfs, August Johani p., w. a. Uidu walla-**
 walitf. (10058)
- Keitag, Jaan Reinu p., w. a. Pärsti**
 wallawal. (10059)
- Kriisa, Klaara Miiti t., w. a. Kirepi**
 wallawal. 22. 12. 19 a. nr. 151. (10135)
- Kaarna, Hain Jaani p., w. a. Palupera**
 wallawal. 17. 12. 19 a. nr. 77. (10135)
- Kaarna, Katta Jaani t., w. a. Palu-**
 pera wallawal. 21. 12. 19 a. nr. 150. (10135)
- Waan, August Johani p., w. a. Meeri**
 wallawal. 8. 1. 20 a. nr. 425. (10136)
- Rupits, Mihkel Karli p., nr. 145. (2200)**
- Espenberg, Frants Friedrichi p., w. a.**
 Rõrgefaare wallawal. 2. 7. 21 a. nr. 93.
 (4997)
- Groffstein, Kristjan Jakobi p., w. a.**
 Kurna wallawal. 1920 a. (5809)
- Plomert, Oswald Mardi p., w. a. Esna**
 wallawal. 17. 8. 20 a. nr. 953. (7485)
- Roots, Erika Karli t., w. a. Tartu I. pol.**
 2 jsk. 20. 1. 20 a. (7486)
- Johanson, Katta Jüri t., w. a. Kuffema**
 wallawal. 16. 9. 21 a. nr. 888. (7487)
- Mäetaf, Karl Gustawi p., w. a. Jõhwi**
 pol. jsk. nr. 287. (9390)
- Kallas, Elisabeth, Peetri t., w. a. Soodi**
 wallawal. 5. 12. 19 a. nr. 10. (10079)
- Jamaa, Olga Jaani t., w. a. Holstre wal-**
 lawal. 26. 2. 20 a. nr. 926. (10080)
- Madisson, Anna Hansu t., w. a. Tar-**
 wastu wallawal. 5. 1. 21 a. nr. 1541.
 (10081)
- Tunnustakse maksuwetaks järgmised**
tunnistused:
- Mitshberg, Peeter Jaani p., sõjaw. wab.**
 tunnist., w. a. Ranna patareit nr. 6 ül.
 poolt 22. 5. 22 a. nr. 584, ja isikutunnistus,
 w. a. Wiljani wallawal. (10062)
- Selge, Mart Jüri p., hobusepass., w. a.**
 Jõhwi wallawal. 4. 1. 21 a. nr. 428.
 (10721)
- Taasberg, Jaan Hansu p., hobusepassid,**
 w. a. Riiti wallawal. 21. 12. 20 a. nr. 505

- ja 506, ja hobuse sõjaväkke registr. teatekaart nr. 650, w. a. Wiru maakonna wal. (10733)
- Rooft, Jaan Abeli p.,** hobusepass, w. a. Tudolinna wallawal. 8. 12. 20 a. nr. 413. (10734)
- Stael v. Holstein,** hobusepass, w. a. Pada wallawal. 7. 1. 21 a. nr. 458. (10735)
- Sansar, Paul Hansu p.,** laskeriista kandmise luba, w. a. Wiru maak. pol. ülemi poolt 19. 7. 22 a. nr. 2945. (10736)
- Rosin, Hugo Juhani p.,** sõjaväest wab. tunnist., w. a. Tartu maak. rahwawäe ülema p. 10. 3. 20 a. nr. 5540. (11065)
- Reiff, Heinrich Heinrichi p.,** hobusepass ja teatekaart nr. 14. (11067)
- Aleksandrow, Nikolai Aleksandri p.,** ajut. isikutunnistus, w. a. Wiru maak. pol. ül. p. nr. 1200. (11068)
- Feodorow, Mihail Matwei p.,** ajut. isikutunnistus, w. a. Wäike-Maarja pol. jsk. 28. 6. 21 a. nr. 158 ühes elamislubaga nr. 3463, w. a. Wiru maak. pol. ül. poolt. (11307)
- Panow, Timofei Andrei p.,** ajut. isikutunnistus, w. a. Wäike-Maarja pol. jsk. 5. 7. 21 a. nr. 190, ühes elamislubaga nr. 4020, kehtwusega 5. jaan. 1923 a. (11308)
- Paarek, August Jaani p.,** hobusepassid nr. 94 ja 95, w. a. Welise wallawal. 4. 1. 21 a. (11457)
- Kurg, Otto,** sõjaväe teenist. sõlmataks tunnist. tunnistus, w. a. Wiru maak. rahwawäe kom. poolt nr. 2088. (11501)
- Rõrwe mann, Kustas Priidiku p.,** hobusepass, w. a. Rõwa wallawal. 22. 12. 20 a. nr. 106. (11716)
- Upran, August Jüri p.,** hobusepass, w. a. Keila wallaw. 26. 1. 21 a. nr. 686. (11722)
- Arg, Jakob Jakobi p.,** isikutunnistus, w. a. Rõnnu wallawal. 25. 8. 20 a. nr. 1190, ja sõjav. wab. tunnist., w. a. Merewäe ekwasi komanderi poolt 26. 2. 20 a. nr. 1313. (12029)
- Wilbera, Theodor Aleksander Jaani p.,** isikutunnistus nr. 257 ja laskeriista luba nr. 1069. (12210)
- Sontag, Jüri Jüri p.,** laskeriista luba nr. 926, w. a. Läänem. pol. ülema poolt 28. 10. 21 a. (12351)
- Ruimann, Hans Hansu p.,** hobusepass, w. a. Kirbla wallawal. 28. 1. 21 a. nr. 789. (12354)
- Brandt, Jaan Kustase p.,** isikutunnistus, w. a. Paadrema wallaw. 10. 1. 20 a. nr. 97, 1922 a. tulumaksuleht nr. 11/2, hobusepassid, w. a. Paadrema wallawal. 7. 12. 20 a. nr. 105 ja Sauga wallawal. 1. 2. 22a. nr. 529. (12355)
- Tirman, Tõnis Jaani p.,** sõjav. wab. tunnistus, w. a. 3. jalawäe polgu ülema poolt 22. 4. 20 a. nr. 5427. (10052)
- Wätas, Aleksander Mihkli p.,** sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 1. Piiriküti patalj. ülema poolt 15. 9. 20 a. nr. 5955. (10053)
- Tiri, Peeter Peetri p.,** isikutunnistus, w. a. Walga L. pol. ülema poolt, ja laskeriista luba, w. a. Wiljandi maak. pol. ül. poolt 9. 5. 22 a. nr. 781. (10060)
- Steinberg, Jüri Hindreku p.,** 3 hobusepassi: kaks w. a. 28. 1. 21 a. nr. 623 ja 624 Rakwere wallawal. ja kolmas w. a. 1. 8. 22 a. nr. 759 Rägawere wallawal. (10712)
- Priimann, Mihkel Jüri p.,** isikutunnistus, w. a. Rägawere wallawal. 3. 3. 22 a. nr. 1301, ja hobusepass, w. a. sealtjamaast 22. 1. 21 a. nr. 472. (10713)
- Tüürbi, Sander Madise p.,** isikutunnistus, w. a. Muhu-Suure wallawal. 10. 1. 20 a. nr. 84, ja sõjaväest wab. tunnistus, w. a. Saare maak. rahwawäe kom. (10717)
- Olew, Karl Jakobi p.,** hobusepassid nr. 126, 127 ja 128, w. a. Pada wallawal. 5. 1. 21 a. (10718)
- Warma, Jüri Tõnise p.,** laskeriista tunnistus, w. a. Harju maak. pol. ülema p. 25. 5. 21 a. nr. 715. (12021)
- Kilumets, Feodor Aleksandri p.,** reserveerimise tunnistus, w. a. L. r. soomusrongi nr. 5 ülema poolt 21. 4. 20 a. nr. 1178. (12024)

Päewa-piltnik A. Klanberg Päewa-piltnik
 Narwa t. 12 teisel korral
 kõnetraat 14-81. Tallinn
 Walmistan kõiksugu päewapilte,
 passi pildid tunni aja jooksul,
 austusega A. Klanberg

!! Päril juukstest patse !!
 ja parukaid alati saadawal Tallinnas, L. Arro juures Narwa tänav 12, krt. 3. teisel korral.
 Kõnetraat 14-81. Austusega L. Arro.
 Ostetakse wäljakukunud juukseid.

Shokolaad
VIVAT
 A.-S. «Renommée»
 Wabrik - Wolta tän. nr. 3
 Kontor - Wana Wiru tänav 13
 Kõnetr. 16-72. Tallinn. 9491

Olen oma püssikaupluse Pikalt jalalt üle wiinud

W. Karja tänawale 3, Tallinnas,

ja müün kõiksugu jahikraami, jahipüssa, auto-
maatpüstolid ja rewolwrid

— enneolemata odawate hindadega —

Kõnetr. 21-33. — — ALEX. PASSUP.

Nõudke igal pool

„IDEAL“ paberosse,

„Sultan Flor“ tubakat!

Tubakawabrik
„SULTAN FLOR“

11766

Inglis-Eesti Import Company LTD,

Tallinn, Wana Wiru tän. nr. 12

Telefon: 3—55 Telegr. Angloest.

Käsikustutus „Minimax“ ainu-
aparaatide müük.

Berlini A.-S-i „Iffa“

kõigi tulekustutus abinõude
ainumüük wabrikutele ja tule-
tõrje seltsidele.

Peale selle pritsid, mootor-
pritsid, gummist weejuhed jne.

11807

G. SCHEEL & Ko.

TALLINNAS.

ASUTATUD 1884. A.

Toimetab kõiksugu pangaärilisi
:: transaktsioone. ::

6634

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkkoda, Pikk tän. 2.